-Projekt-

UCHWAŁA NR …….

RADY GMINY RADECZNICA

z dnia …… 2026 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Radecznica na lata 2025-2035”

Na podstawie art. 10f ust. 4 i art. 10e ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 662 ze zm.) oraz art. 3 pkt 3, art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 198, 1846), w związku z Uchwałą Nr III.21.2024 Rady Gminy Radecznica z dnia 26 czerwca 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia projektu Strategii Rozwoju Gminy Radecznica na lata 2025 – 2035 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji Rada Gminy Radecznica uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Strategię Rozwoju Gminy Radecznica na lata 2025-2035”, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Radecznica.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie

Strategia Rozwoju Gminy Radecznica na lata 2025-2035 została opracowana zgodnie z trybem określonym w Uchwale Nr III.21.2024 Rady Gminy Radecznica z dnia 26 czerwca 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia projektu Strategii Rozwoju Gminy Radecznica na lata 2025 – 2035 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji. Proces tworzenia Strategii przebiegał zgodnie z ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 198 z późn. zm.) oraz ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 z późn. zm.).

Strategia Rozwoju Gminy Radecznica na lata 2025-2035 jest dokumentem strategicznym, wyznaczającym kierunki rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego gminy, integrującym te obszary. Stanowi odpowiedź na wyzwania stojące przed gminą, w tym zmiany klimatu, procesy demograficzne, rozwój technologii, rosnące oczekiwania społeczne oraz zmieniające się uwarunkowania krajowe i międzynarodowe. Dokument wyznacza wizję gminy, a także definiuje cele strategiczne i kierunki działań, których realizacja będzie możliwa poprzez szczegółowe polityki, programy i plany wykonawcze.

Projekt dokumentu Strategii Rozwoju Gminy Radecznica na lata 2025-2035 wraz z diagnozą udostępniono do konsultacji społecznych z prośbą o zapoznanie się i przekazanie uwag. Ponadto, zgodnie z art. 10f ustawy o samorządzie gminnym, projekt przekazano do konsultacji z sąsiednimi gminami i ich związkami, właściwym Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, a także wystąpiono do Zarządu Województwa Lubelskiego o wydanie opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie. Po otrzymaniu opinii oraz uwag z konsultacji dokonano ewaluacji trafności Strategii. Ostateczna wersja dokumentu uwzględnia opinię wszystkich wyżej wymienionych interesariuszy.

Stosownie do wymogów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, projekt Strategii poddano procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W jej ramach wystąpiono do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie oraz Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Lublinie, w wyniku czego odstąpiono od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie zgody organów.

Wobec powyższego oraz stosownie do art. 10e ust. 1 i 10f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2026r., poz. 662), podjęcie niniejszej uchwały w sprawie przyjęcia ,,Strategii Rozwoju Gminy Radecznica na lata 2025-2035” uznaje się za zasadne.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RADECZNICA NA LATA 2025 – 2035

Radecznica 2025 r.

Zamawiający:

Gmina Radecznica
Urząd Gminy Radecznica
ul. B. Prusa 21
22-463 Radecznica

Wykonawca:

GREENOVA Katarzyna Walkowiak
ul. Swarzędzka 26
62-007 Bugaj

Autorzy:
mgr inż. Katarzyna Walkowiak
Olga Walkowiak

Spis treści

1. Wstęp 5
2. Część diagnostyczna - wnioski z diagnozy 7
2.1 Wymiar społeczny 8
2.1.1 Demografia 8
2.1.2 Edukacja i wychowanie 8
2.1.3 Czas wolny – kultura, sport i rekreacja 9
2.1.4 Bezpieczeństwo publiczne i zdrowotne 10
2.1.5 Aktywność społeczna i obywatelska. Integracja społeczna. 11
2.2 Wymiar gospodarczy 12
2.2.1 Przedsiębiorczość 12
2.2.2 Rolnictwo 12
2.2.3 Rynek pracy 13
2.2.4 Turystyka 13
2.3 Wymiar środowiskowy 14
2.3.1 Środowisko naturalne i formy ochrony przyrody 14
2.3.2 Gospodarka wodno-ściekowa 15
2.3.3 Gospodarka energetyczna 16
2.3.4 Gospodarka odpadami komunalnymi 17
2.3.5 Odnawialne źródła energii 17
2.4 Wymiar przestrzenny 18
2.4.1 Polityka przestrzenna 18
2.4.2 Zagospodarowanie gminy 18
2.4.3 Infrastruktura drogowa 19
2.5 Budżet i polityka inwestycyjna gminy 19
2.6 Wyniki badań ankietowych 20
2.6.1 Ocena sytuacji Gminy 23
2.7 Analiza SWOT 30

3. Część planistyczna....32
3.1 Misja i wizja....32
3.2 Cele strategiczne i operacyjne....34
3.3 Kierunki interwencji (działań)....36
3.4 Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia....44
3.5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Radecznica....47
3.6 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie....55
3.7 Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań....59
4. Część wdrożeniowa....64
4.1 System realizacji, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych....64
4.1.1 Monitoring,....66
4.1.2 Ewaluacja....66
4.1.3 Aktualizacja strategii....67
4.2 Ramy finansowe i źródła finansowania....67
5. Spis tabel....69
6. Spis rycin....70

1. Wstęp

Podstawą zapewnienia rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek terytorialnych jest prowadzenie właściwej polityki lokalnej, która uwzględnia zarówno walory i silne strony analizowanego obszaru jak również zdefiniowane problemy i hierarchię działań pod względem ich efektywności. Niezwykle istotny jest także stopień akceptacji społecznej dla planowanych kierunków działań. Sprostanie temu wyzwaniu wiąże się z podejmowaniem szeregu decyzji ważnych dla lokalnej społeczności. Ważne jest, aby strategia sporządzana była poza podziałami politycznymi i zawierała ramy dla przedstawicieli władz samorządowych niezależnie od opcji politycznej.

Strategia Rozwoju Gminy Radecznica na lata 2025 – 2035 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Radecznica, dlatego powinny one pozostawać w zgodzie z nią oraz wzmacniać realizowane przez nią cele i kierunki rozwoju. Jednocześnie Strategia jest spójna z dokumentami wyższego rzędu – Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030 oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Radecznica zakłada maksymalne wykorzystanie szeroko rozumianych wewnętrznych zasobów przestrzennych, infrastrukturalnych, gospodarczych, społecznych i środowiskowych, w tym potencjału miejscowych atrakcji turystycznych. Dokument został opracowany w oparciu o dokładną inwentaryzację istniejących zasobów gminy oraz o partycypację społeczną, władz i jednostek administracyjnych gminy.

Prace nad Strategią rozpoczęły się na podstawie uchwały Nr III.21.2024 Rady Gminy Radecznica z dnia 26 czerwca 2024 r w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Radecznica na lata 2025 – 2035. Proces tworzenia Strategii poprzedzono wykonaniem diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy, którą oparto na danych statystycznych oraz dokumentach strategicznych udostępnionych przez Urząd Gminy Radecznica. Dodatkowo uwzględniono w niej wyniki badania ankietowego, które trwało od 30 września 2024 roku do 21 października 2024 roku. Mieszkańcy gminy mieli możliwość udziału w ankiecie zarówno elektronicznie na stronie Urzędu Gminy Radecznica, jak i stacjonarnie w Urzędzie Gminy Radecznica. Dane do analizy w większości obejmowały okres ostatnich 10 lat, co pozwoliło określić tendencje i trendy zmian zachodzących w gminie. Podczas drugiego etapu przeprowadzono warsztaty, które odbyły się 20 grudnia 2024 r. w Urzędzie Gminy Radecznica. W trakcie spotkania uczestnicy pracowali w grupach określając potrzeby oraz problemy mieszkańców, a także wypracowali misję i wizję Gminy Radecznica wraz z celami operacyjnymi i kierunkami działań w wyznaczonych obszarach problemowych. Wnioski z przeprowadzonych warsztatów uzupełniono o wyniki ankietyzacji. W listopadzie 2025 r. przygotowano projekt Strategii Rozwoju Gminy.

Strategia została opracowana na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 poz. 1465 z późn. zm.), zgodnie z która Strategia musi zawierać następujące elementy:

1) Wnioski z diagnozy;
2) Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
3) Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
4) Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
5) Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
6) Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
7) Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań;
8) Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz zakresem planowanych działań;
9) System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
10) Ramy finansowe i źródła finansowania.

2. Część diagnostyczna - wnioski z diagnozy

Gmina Radecznica jest najbardziej wysuniętą na zachód gminą należącą do powiatu zamojskiego, w województwie lubelskim. Zajmuje obszar 110 km^2 . Gminę zamieszkuje 5065 osób (stan na 31.12.2023 r.). Pod względem administracyjnym gmina podzielona jest na 19 sołectw: Czarnystok, Dzielce, Gaj Gruszczański, Gorajec-Stara Wieś, Gorajec-Zagroble, Gorajec-Zastawie, Gruszka Zaporska, Kolonia-Gorajec-Zagroble, Latyczyn, Mokrelipie, Podborcze, Podlesie Duże, Podlesie Małe, Radecznica, Trzęsiny, Wólka Czarnostocka, Zaburze, Zakłodzie i Zaporze. Sąsiaduje z następującymi gminami: Turobin, Goraj, Frampol, Biłgoraj, Tereszpol, Sułów, Szczebrzeszyn oraz Zwierzyniec. Gmina Radecznica znajduje się w strefie transeuropejskiego korytarza komunikacyjnego: Morze Bałtyckie – Morze Czarne. Położona jest na terenie Szczebrzeszyńskiego Parku Krajobrazowego przy drodze krajowej nr 74: granica państwa-do Piotrkowa Trybunalskiego – na zachód.

Rycina 1 Położenie administracyjne Gminy Radecznica na tle powiatu zamojskiego

Źródło: https://osp.org.pl/

W poniższym rozdziale zawarto wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Radecznica, która została przygotowana w oparciu o dane statystyczne z Banku Danych Lokalnych GUS, raporty o stanie gminy oraz dane udostępnione przez Urząd Gminy i jego jednostki organizacyjne. Do analizy wykorzystano dane z ostatnich 10 lat, aby dało się wychwycić trendy występujące w poszczególnych politykach publicznych.

2.1 Wymiar społeczny

2.1.1 Demografia

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego Gmina Radecznica w roku 2023 liczyła 5065 mieszkańców. Na przestrzeni lat 2013 – 2023 obserwuje się systematyczny spadek ludności. W ciągu 10 lat liczba mieszkańców spadła z 6005 do 5065. Spadek ten należy uznać za dość znaczny, zwłaszcza, że stanowi on względnie stałą tendencje. GUS prognozuje, że do 2035 r. liczba ludności spadnie o kolejne 18,82% i osiągnie wartość 4112. Największy wpływ na zmniejszającą się liczbę mieszkańców Gminy Radecznica ma ujemny przyrost naturalny, kolejnym czynnikiem jest ujemne saldo migracji. Analizując strukturę demograficzną można zauważyć, że liczba osób w wieku poprodukcyjnym w analizowanych latach najczęściej wzrastała, co świadczy o postępującym procesie starzenia się społeczności lokalnej.

Wzrost udziału osób starszych w społeczności gminy ma wpływ nie tylko na sytuację ekonomiczną obszaru, ale również wymaga podjęcia działań zmierzających do zabezpieczenia systemów wsparcia dla starzejącego się społeczeństwa i przystosowania przestrzeni do potrzeb mieszkańców w tym przedziale wiekowym. W związku z systematycznym spadkiem liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym należy uatrakcyjnić ofertę usług społecznych, tak aby obecni i przyszli rodzice dostrzegali korzyść z zamieszkania na terenie gminy. W przypadku utrzymania się obecnego trendu, powodującego zmniejszenie się liczby osób aktywnych zawodowo, sytuacja ekonomiczna gminy będzie się stopniowo pogarszać.

2.1.2 Edukacja i wychowanie

Do form opieki nad dziećmi do lat 3 zalicza się żłobki oraz kluby dziecięce. Na terenie Gminy Radecznica nie funkcjonują publiczne placówki tego typu. Istnieje natomiast żłobek niepubliczny „Mali odkrywcy”. Rozmowy z mieszkańcami w trakcie warsztatów strategicznych, jak i odpowiedzi udzielone podczas badania ankietowego pokazują, że oczekują oni zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie gminy.

Na terenie gminy funkcjonują cztery szkoły podstawowe z oddziałami przedszkolnymi, które posiadają pracownie komputerowe oraz dostęp do szybkiego internetu. Sale lekcyjne w szkołach są przestronne, odpowiednio doświetlone i spełniają podstawowe wymogi bezpieczeństwa higieny pracy i nauki. Do szkół uczęszcza łącznie 371 uczniów, szkoły zatrudniają nauczycieli na 54,95 etatach.

W roku 2023 współczynnik skolaryzacji wyniósł tylko 75,80%. Odpływ uczniów do placówek zlokalizowanych poza Gminą Radecznica może być związany z bliskością miasta powiatowego Zamościa oraz dowożeniem dzieci do szkół w pobliżu miejsc pracy rodziców.

W 2024 roku do egzaminu ósmoklasisty w Gminie Radecznica przystąpiło 14 osób, natomiast w 2025 roku – 35 osób. Średnia wyników w gminie utrzymuje się na podobnym poziomie co wyniki dla powiatu zamojskiego.

2.1.3 Czas wolny – kultura, sport i rekreacja

Działalność sportowa i rekreacja

W Gminie Radecznica istotnym elementem bazy sportowej są placówki oświatowe, które nie tylko zadbały o odpowiednie wyposażenie sal i przestrzeni do nauki, ale także o możliwość aktywności fizycznej. Szkoły w gminie dysponują dobrze wyposażonymi boiskami sportowymi, salami gimnastycznymi, a także placami zabaw i otwartymi strefami aktywności. Te obiekty są udostępniane mieszkańcom, co pozwala im na rekreację oraz uprawianie różnych dyscyplin sportowych. W latach 2020 – 2023 realizowany był projekt „Poprawa stanu szkolnej infrastruktury sportowej na terenie Gminy Radecznica", który obejmował wykonanie przyszkolnych zewnętrznych obiektów sportowych.

W 2023r. na terenie Gminy Radecznica nie funkcjonował żaden klub sportowy, dlatego też w celu popularyzacji kultury fizycznej i sportu w dniu 4 października 2023 roku na obiektach sportowych Publicznej Szkoły Podstawowej im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Gorajcu odbył się „Gminny Dzień Sportu" organizowany we współpracy z Wójtem Gminy Radecznica i Gminnym Centrum Kultury, Sportu i Turystyki w Radecznicy. W 2024 r. w szkole w Gorajcu zorganizowano gminne zawody w tenisie stołowym, GCKSiT dla wszystkich chętnych prowadzi szkółkę piłkarską.

Uroczystości kulturalne i promocja gminy

Gminne Centrum Kultury Sportu i Turystyki w Radecznicy organizuje wiele wydarzeń mających na celu promocję i upowszechnienie kultury takich jak coroczny Festiwal Antoniański, dożynki gminne oraz inne imprezy okolicznościowe np. 11 listopada, Dzień Kobiet. Ponadto GCKSiT organizowało różnego rodzaju warsztaty i spotkania kulturalne, m. in.: warsztaty fotograficzne, plastyczno – artystyczne czy warsztaty Wielkanocne. GCKSiT współpracuje również ze stowarzyszeniami funkcjonującymi w Gminie Radecznica i pomaga w realizacji wydarzeń takich jak: „Na Sportowo i Wesoło" w Zakłodziu oraz „Zlot Zaprzęgów Konnych" w Gorajcu-Zagrobli. Centrum Kultury współpracowało również z jednostką OSP z Radecznicy przy organizacji zawodów ratowniczo-gaśniczych w Gaju Gruszczańskim.

Działalność bibliotek

Na terenie Gminy Radecznica funkcjonują dwie biblioteki publiczne. W 2023 roku wskaźnik zakupu księgozbioru wyniósł 8 woluminów na 100 mieszkańców. Zbiory biblioteczne uzupełniały 4 tytułu czasopism. Księgozbiory Bibliotek liczyły 22 605 woluminy. W 2023 roku biblioteki zarejestrowały 775 czytelników. W wypożyczalni bibliotek zarejestrowano 4826 odwiedzin, z komputerów skorzystało 76 użytkowników Internetu. Wypożyczono na zewnątrz 13 163 woluminy książek. Wskaźnik wypożyczeni książek na 100 mieszkańców wyniósł 2,5 woluminy.

Dziedzictwo kulturowe

Na terenie Gminy Radecznica znajduje się wiele zabytków. Jednym z najcenniejszych jest Zespół Klasztorny oraz schody prowadzące do barokowego Kościoła umiejscowionego na tzw. Łysej Górze. Zabytkowy kościół zwany „Lubelską Częstochową" stanowi ważny ośrodek kultu religijnego w tym regionie Polski. Szczególnym miejscem w Radecznicy jest również wybudowana na palach Kapliczka na wodzie. W jej wnętrzu znajduje się obraz Św. Antoniego, a pod stawem przy którym stoi kaplica bije źródło, którego woda według legendy ma właściwości lecznicze. W miejscowości Mokrelipie znajduje się wybudowany w latach 1910-1913 Kościół w stylu neogotyckim. Niedaleko dotychczasowego Kościoła, przy skarpie stoi murowana dzwonnica starego Kościoła z XV w. Wartym uwagi jest także drewniany kościółek i zabytkowa plebania w Trzęsinach. W pobliskim lesie znajduje się drewniana kapliczka Św. Antoniego pochodząca z 1803 r. Najnowszym kościołem w gminie (wybudowany w latach 1976-1982) jest Kościół w Gorajcu. Godny uwagi jest również rosyjsko – austriacki cmentarz z I wojny światowej w Zaporzu. Na terenie gminy znajduje się ponadto, usytuowane w Mokremlipiu, gospodarstwo pasieczne Ulik. W miejscowości Zaburze natomiast znajduje się Skansen Zagroda Wiejska.

Gmina Radecznica jest wyjątkowym regionem jeżeli chodzi o działalność artystyczną. Prawie w każdej wiosce jest, lub był, ktoś zajmujący się jedną z dziedzin szeroko rozumianej sztuki ludowej. Dumą gminy jest Strażacka Orkiestra Dęta „Zaburze", w działalność której zaangażowanych jest około 30 muzyków. Jest jedną z najstarszych i najbardziej znanych orkiestr dętych Zamojszczyzny. W gminie działają również zespoły śpiewacze: „Zaburzanki", „Ale Babki", „Malinowa Dolina" i „Andrzejowe Nutki".

2.1.4 Bezpieczeństwo publiczne i zdrowotne

Bezpieczeństwo publiczne

W oparciu o dane powiatowe w 2021 roku w Gminie Radecznica stwierdzono 68 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w Gminie Radecznica wynosi 87,60% i jest większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa lubelskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. W ramach funkcjonowania zapewniającego bezpieczeństwo publiczne gmina powołała Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego.

W zakresie obrony cywilnej opracowano Plan Obrony Cywilnej Gminy Radecznica w celu ustalenia i przygotowania przedsięwzięć organizacyjnych i rzeczowych OC na okres zewnętrznego zagrożenia państwa i wojny. Na terenie gminy działa 17 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym 2 jednostki wchodzące w skład Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego i są to OSP Radecznica i OSP Latyczyn. Gmina Radecznica podlega pod Komisariat Policji w Szczebrzeszynie.

Bezpieczeństwo zdrowotne

Na terenie gminy znajdują się następujące placówki medyczne:

- Poradnia lekarza Rodzinnego POZ OKULISTYKA S.C. Radecznica, ul. B. Prusa 23, 22-463 Radecznica;
- NZOZ w Gorajcu Braszko Czesław Marek Gorajec Zastawie nr 5, 22-463 Radecznica;
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Stomatologiczna Małgorzata Grzegorczyk, Mokrelipie 78/a, 22-463 Radecznica;
- Przychodnia Stomatologiczno-Protetyczna Dorota Ciupak gabinet w Radecznicy ul. B. Prusa 23, 22-463 Radecznica;
- Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Psychiatryczny w Radecznicy, Klasztorna 4, 22-463 Radecznica,
- Niepubliczny POZ – Centrum Medyczne GR MEDICAL w Radecznicy, ul. B. Prusa 63a.

Dla mieszkańców dostępne są dwie apteki.

Prowadzone są regularnie programy zakresu profilaktyki zdrowotnej za pomocą Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałaniu Narkomanii. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2023 r. spotykała się 28 razy, w ramach programu wszczęto 11 postępowań zmierzających do ustalenia uzależnienia od alkoholu. Komisja diagnozowała również sytuację rodzin w kwestii przemocy w rodzinie.

2.1.5 Aktywność społeczna i obywatelska. Integracja społeczna.

O wysokim poziomie świadomości i aktywności obywatelskiej świadczy frekwencja wyborcza, która w wyborach do Sejmu w 2023 r. wyniosła 64,19% (w powiecie zamojskim – 67,19%, w województwie lubelskim – 70,51%), a do Senatu – 64,15% (w powiecie zamojskim 67,16%, w województwie lubelskim – 70,45%). W wyborach samorządowych w 2024 r. frekwencja wynosiła 58,9%.

Na terenie gminy działa 7 stowarzyszeń. Liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych analizując ostatnie 10 lat pozostaje na podobnym poziomie.

W Gminie Radecznica funkcjonuje system wsparcia dla rodzin w trudnej sytuacji. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje szereg zadań, których celem jest świadczenie pomocy mieszkańcom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych. Podstawową formą pomocy oferowaną przez GOPS jest praca socjalna na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin. Realizuje również Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością", którego celem jest wzmocnienie systemu wsparcia osób niepełnosprawnych, zwiększenie ich szans na prowadzenie bardziej niezależnego/samodzielnego i aktywnego życia. Ponadto GOPS przyznaje i wypłaca stypendia szkolne oraz zasiłki szkolne uczniom zamieszkujących gminę Radecznica w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji, umożliwia pokonywanie barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej

sytuacji materialnej ucznia. W 2024 r. GOPS w Radecznicy pełnił rolę OPL (organizacji partnerskiej lokalnej) – bezpośrednio przekazującej żywność osobom najbardziej potrzebującym.

2.2 Wymiar gospodarczy

2.2.1 Przedsiębiorczość

Gmina Radecznica należy do gmin wiejskich. Produkcja rolnicza stanowi znaczącą działalność gospodarczą na terenie gminy, co przekłada się na niższą liczbę zarejestrowanych na jej terenie przedsiębiorstw w porównaniu do gmin miejskich. Liczba zarejestrowanych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na 1 tys. mieszkańców w Gminie Radecznica (69,3) jest zdecydowanie niższa niż w powiecie zamojskim (85) i województwie lubelskim (105,25).

Na przestrzeni lat 2013 – 2024 można zauważyć wyraźny wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców w Gminie Radecznica

W 2023 roku w sektorze prywatnym największy odsetek (76,64%) stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Stowarzyszenia i organizacje społeczne stanowiły 7,12% wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie gminy. Najmniejszy odsetek sektora prywatnego stanowiły spółdzielnie (0,28%), fundacje (0,28%) i spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego (0,28%).

W ciągu ostatnich 10 lat znacznie wzrosła liczba przedsiębiorstw działających w sekcji F Budownictwo oraz w sekcji S i T Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby. Natomiast zmalała liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w sekcji G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle. W przypadku podmiotów gospodarczych w pozostałych sekcjach ich liczba podlegała okresowym wahaniom.

2.2.2 Rolnictwo

Rolnictwo stanowi dużą część działalności gospodarczej w Gminie Radecznica. Ogólna powierzchnia gminy to 11 007 ha, z czego 8 282 ha stanowią grunty rolne, co stanowi 75,24% ogólnej powierzchni. Pozostałe grunty i użytki rolne można podzielić na: grunty leśne zadrzewione i zalesione (20,90%), nieużytki (0,20%), grunty zabudowane i zurbanizowane (3,32%), grunty pod wodami (0,34%).

2.2.3 Rynek pracy

W grudniu 2021 roku w Gminie Radecznica pracowało 515 osób, czyli o 7,74% więcej niż miało to miejsce w 2013 roku, w którym liczba zatrudnionych osób wynosiła 478. Na przestrzeni ostatnich 11 lat liczba osób zatrudnionych utrzymywała się względnie na stałym poziomie. W tym czasie zatrudnionych kobiet było średnio dwukrotnie więcej niż mężczyzn.

W ciągu ostatnich 11 lat zauważalny jest również systematyczny wzrost średniego wynagrodzenia mieszkańców powiatu zamojskiego. Od 2013 roku, kiedy przeciętne wynagrodzenie brutto wynosiło 2870,16 zł, kwota ta wzrosła prawie dwukrotnie. W 2023 roku średnie wynagrodzenie wyniosło 5642,09 zł. Z danych GUS wynika też, że wysokość wynagrodzeń w powiecie jest wciąż niższa od średniej wojewódzkiej wynoszącej 6774,52 zł

Pozytywnym trendem na rynku pracy cechuje się bezrobocie, które w latach 2013 – 2023 uległo znacznemu spadkowi. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Radecznica w roku 2013 wynosiła 267, z czego ponad 50% stanowili mężczyźni. W roku 2023 liczba tych osób zmniejszyła się aż do 112, z czego ilość kobiet i mężczyzn znajduje się na podobnym poziomie. Źródłem utrzymania się osób bezrobotnych na terenie gminy są w większości prace sezonowe, dorywcze, jak również pomoc społeczna i pomoc rodziny. Działania te nie mogą zagwarantować stabilności finansowej rodzin, dlatego też częstym zjawiskiem jest emigracja zarobkowa.

2.2.4 Turystyka

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego wskazał Gminę Radecznica jako miejsce, w którym w celu podkreślenia tradycji i tożsamości regionalnej wskazuje się eksponowanie sanktuariów i miejsc pielgrzymkowych. W gminie w związku z kierunkami napływu turystów, natężeniem oraz rodzajem ruchu turystycznego, wskazuje się na konieczność rozwoju infrastruktury turystycznej oraz działań chroniących walory turystyczne w ośrodkach i strefach turystycznych, szczególnie w zakresie turystyki pielgrzymkowej. Potrzeba rozwoju infrastruktury turystycznej jest również związana z położeniem gminy w obrębie Szlaku Ordynacji Zamojskiej, obejmującym gminy takie jak Zamość, Nielisz, Szczebrzeszyn, Radecznica, Zwierzyniec, Józefów i Susiec.

Gmina Radecznica jest również częścią Szlaku Sanktuariów, który stanowi markowy produkt turystyczny o charakterze kulturowym. Szlak ten, oparty na obiektach i sanktuariach różnych wyznań oraz wydarzeniach religijnych, nie tylko wyznacza cel podróży, ale obejmuje również szeroką ofertę usług, takich jak noclegi, gastronomia, transport, przewodnictwo oraz organizacja imprez kulturalnoreligijnych w otoczeniu sanktuariów.

Gmina Radecznica wyróżnia się również walorami krajobrazowymi, przyrodniczymi oraz bogactwem zabytków, stanowiącymi jedne z jej największych atutów. Turyści mogą odkrywać malownicze zakątki gminy podczas spacerów po Centralnym Szlaku Roztocza oraz przejażdżek

rowerowych szlakami: Czarnej Perły, Centralnym Szlakiem Rowerowym Roztocza oraz Szlakiem Dymitra Gorajskiego, a także podczas jazdy konnej Szlakiem Konnym Stępa.

W ramach projektu pt. „Rozwój infrastruktury turystycznej w oparciu o szlaki GREENWAYS" współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, w ramach poddziałania 19.3 Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w Radecznicy została wybudowana altana z miejscem na ognisko oraz stacją naprawy rowerów.

2.3 Wymiar środowiskowy

2.3.1 Środowisko naturalne i formy ochrony przyrody

Gmina Radecznica położona jest w granicach makroregionu Roztocze, (większość obszaru w mezoregionie Roztocze Zachodnie) i makroregionie Wyżyna Lubelska (obszar na północ od doliny Poru leży w mezoregionie Padół Zamojski). Pod względem budowy geologicznej gmina położona jest w obrębie Niecki Lubelskiej, w strefie dzielącej platformę wschodnioeuropejską i struktury orogeniczne Europy Zachodniej. W Gminie Radecznica znajduje się rozpoznane i udokumentowane złoże lessów do produkcji ceramiki budowlanej o powierzchni 2,1 ha. Eksploatacja złoża została wstrzymana.

Łączna powierzchnia obszarów chronionych w gminie wynosi 9 528,64 ha, co stanowi 86,6% całkowitej powierzchni gminy, podczas gdy udział obszarów prawnie chronionych dla powiatu zamojskiego wynosi 27,7%, a dla województwa lubelskiego 22,7%. Na terenie Gminy Radecznica występują niżej wymienione formy ochrony przyrody:

- Szczebrzeszyński Park Krajobrazowy – szczególnym celem ochrony Parku jest zachowanie niepowtarzalnych walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych, historycznych i turystycznych środowiska,
- Obszar Natura 2000 Uroczyska Puszczy Solskiej (PLH060034) – specjalny obszar ochrony siedlisk,
- Obszar Natura 2000 Ostoja Nieliska (PLB060020) – obszar specjalnej ochrony ptaków,
- Obszar Natura 2000 Puszcza Solska (PLB060008) – obszar specjalnej ochrony ptaków.

Obszar Gminy Radecznica położony jest w dorzeczu rzeki Wieprz, którego dopływem jest Por. Na obszarze gminy występują też drobne cieki. W dolinie Gorajca występują liczne źródła. Gmina Radecznica położona jest w zasięgu dwóch jednolitych części wód powierzchniowych: RW2000062417499 Pór (status NAT – naturalna część wód) oraz RW20000624179 Wieprz od Jacynki do zb. Nielisz (status NAT – naturalna część wód). Dla obu JCWP stan chemiczny oceniono jako dobry. Dla JCWP Pór stan ekologiczny wskazano jako umiarkowany, a dla JCWP Wieprz od Jacynki do zb. Nielisz jako zły. Wody powierzchniowe odznaczają się niską zasobnością, a ich podstawową funkcją jest funkcja ekologiczna. Wody rzek gminy są stosunkowo czyste, ich zanieczyszczenie pochodzi głównie z chemizacji rolnictwa i zanieczyszczeń bytowo-gospodarczych. W zakresie jednolitych część

wód podziemnych Gmina Radecznica położona jest w obrębie GW200090, dla której zarówno stan chemiczny i ilościowy oceniono na dobry.

W dużej części północnej gminy występują obszary zagrożenia powodziowego raz na 100 lat (1%), w miejscu oddzielenia się Starej Gorajki od Gorajki do ujścia. Na terenie gminy nie przewiduje się katastrofalnych zatopień zagrażających ludności. W załącznikach 3 – 5 do projektu przedstawiono ryciny obrazu Susza, obok powodzi, jest jednym z najbardziej dotkliwych, ekstremalnych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę Polski. Dnia 3 września 2021 roku opublikowano rozporządzenie w sprawie przyjęcia planu przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) na lata 2021-2027, którego głównym celem jest przeciwdziałanie skutkom suszy. Dokument zawiera analizę możliwości powiększenia zasobów wodnych, propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych, propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji oraz katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. W załączniku nr 3 do PPSS zawarto listę inwestycji zgłoszonych przez podmioty zewnętrzne (spoza PGW WP). Gmina Radecznica nie zgłaszała wskazań do planu inwestycyjnego.

Rycina 2 Zagrożenie suszą na terenie gminy Radecznica

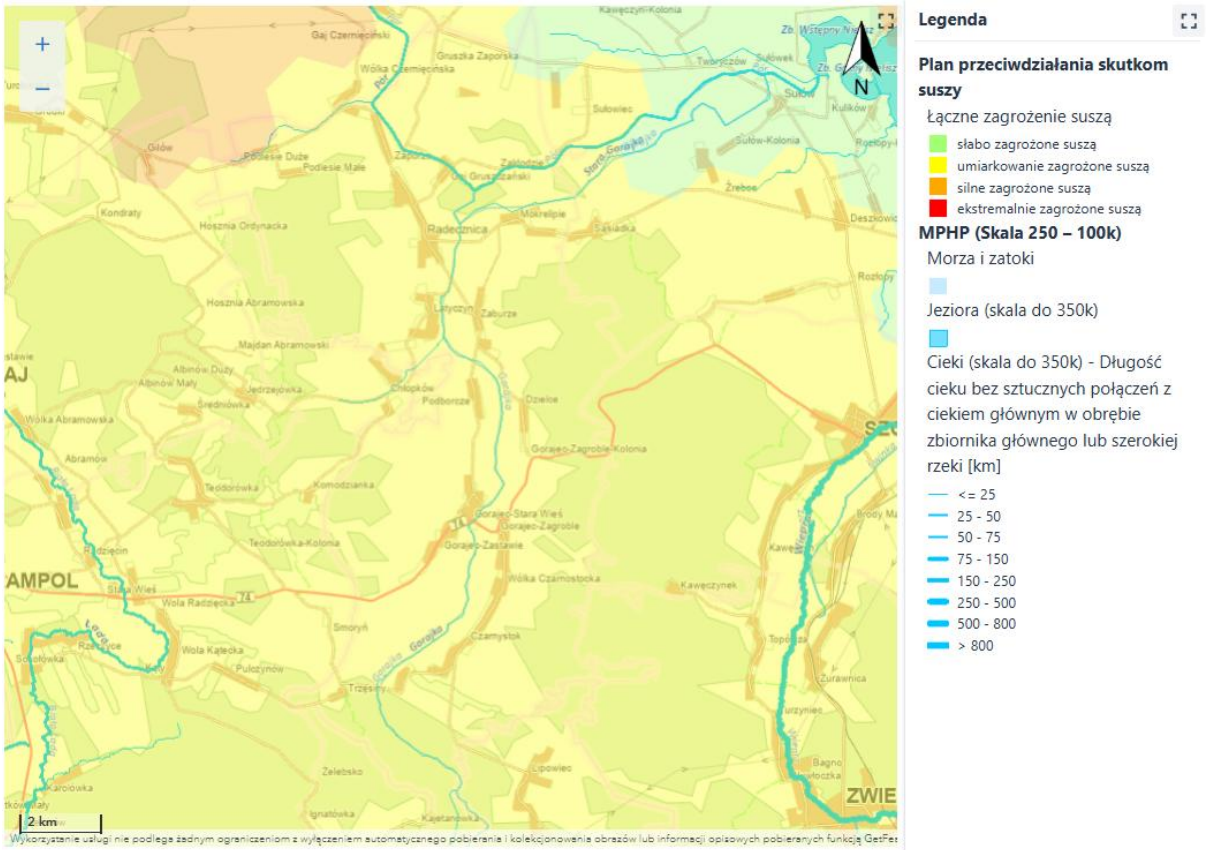

Źródło: wody.isok.gov.pl

Ze względu na rodzaj gleb i ukształtowanie terenu Gmina Radecznica to obszar o dużym nasileniu erozji gleb. Jest to jeden z najbardziej narażonych rejonów w województwie, dlatego też poważnym wyzwaniem dla rolnictwa jest przeciwdziałanie erozji. Ponad 21% gminy stanowią lasy, średnia w kraju to ok. 30%. Nie tworzą one tu większych zwartych kompleksów, występując mozaikowo głównie na terenach o dużych spadkach (zbocza i dna lessów wąwozów). Większe kompleksy leśne to: Las Zagajnik, Las Grzebień, Las Koci Pysk, Las Popław oraz Las Buczyna i Dębniaki.

2.3.2 Gospodarka wodno-ściekowa

Łączna długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przemysłowej) w 2023 r. na terenie Gminy Radecznica wynosiła 108,7 km. Średnie roczne zużycie wody w gospodarstwach domowych, na jednego mieszkańca wynosi 23,2 m^3 . Liczba osób korzystająca z sieci wodociągowej to 4 433, natomiast przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w 2023 roku było 1 815. Warto wskazać, że procentowy udział budynków mieszkalnych podłączonych do infrastruktury technicznej wodociągowej w procencie ogółu budynków mieszkalnych w 2023 roku wyniósł 89,6%. W 2014 roku natomiast podłączonych budynków było 77,6%

Łączna długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Radecznica w roku 2023 wyniosła 10 km, a przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania było 129. Liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej to 368 osób. Warto wskazać, że do sieci kanalizacyjnej podłączone jest tylko 5,5% budynków mieszkalnych. Intensyfikacja budowy kanalizacji sanitarnej w Radecznicy przypadała na lata 2011 – 2016, obecnie zakończono budowę kanalizacji w południowej części m. Radecznica o długości, razem z przyłączami, ok. 6 km.

W związku ze słabo rozwiniętą siecią kanalizacyjną, na terenie Gminy Radecznica wciąż występują zbiorniki bezodpływowe oraz oczyszczalnie przydomowe. W ciągu roku z terenu gminy odbierane jest 5 342,2 m^3 nieczystości ciekłych (ścieków bytowych). W 2023 roku na terenie gminy znajdowały się 273 oczyszczalnie przydomowe oraz 953 zbiorniki bezodpływowe.

2.3.3 Gospodarka energetyczna

Istniejąca sieć elektroenergetyczna zabezpieczająca potrzeby mieszkańców wybudowana została w technologii napowietrznej w latach 70-tych. Obecne linie napowietrzne znajdują się na terenach zalesionych i bagnistych, co w czasie niespodziewanych zjawisk atmosferycznych utrudnia usuwanie awarii i wpływa na czas przywracania napięcia, powodując dotkliwe utrudnienia dla wielu odbiorców.

PGE Dystrybucja zrealizowała w Radecznicy przebudowę napowietrzną sieci średniego i niskiego napięcia na sieci kablowe umieszczone pod powierzchnią ziemi. Modernizacja oraz budowa nowej infrastruktury elektroenergetycznej zapewniła odbiorcom stabilne i bezprzerwowe dostawy energii elektrycznej.

W 2023 roku przebudowane zostały napowietrzne sieci elektroenergetyczne na kablowe w m. Radecznica i Zaporze. Obecnie realizowana jest przebudowa napowietrznej sieci elektroenergetycznej w miejscowości Mokrelipie.

Obszar gminy nie posiada sieci gazowej i w najbliższym czasie nie przewiduje się inwestycji w tym zakresie. Dla zaopatrzenia gospodarstw domowych rozprowadzany jest gaz propan-butan w butlach.

2.3.4 Gospodarka odpadami komunalnymi

Na terenie Gminy Radecznica funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych zlokalizowany w miejscowości Gaj Gruszczański 48, który przyjmuje odpady komunalne z nieruchomości zamieszkałych z terenu Gminy Radecznica w każdy pierwszy poniedziałek miesiąca.

Wskaźnik świadczenia usług odbioru odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkanych w Gminie Radecznica wynosi 89,2%, a dla z nieruchomości niezamieszkanych – 10,8%, natomiast w województwie lubelskim wskaźnik ten dla nieruchomości zamieszkanych wynosi 74,9%, a dla niezamieszkanych – 25,1%.

W roku 2023 zebrano łącznie 649,069 ton odpadów komunalnych. Ilość wytworzonych odpadów komunalnych systematycznie wzrasta. W przeciągu ostatnich 7 lat ilość odpadów komunalnych wzrosła o około 50 ton. W 2017 roku zebrano 580,48 Mg, a w roku 2023 649,069 Mg.

System gospodarki odpadami w Gminie Radecznica jest prowadzony zgodnie z obowiązującym prawem oraz przyjętymi dobrymi praktykami w tym zakresie. Istotnym problemem występującym na terenie całego kraju jest brak konkretnych działań na rzecz poprawy recyklingu zbieranych odpadów. Jest to związane z brakiem rynku surowców wtórnych.

W ubiegłym roku Gmina Radecznica stanęła przed wyzwaniem osiągnięcia poziomu recyklingu oraz przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych, który na 2023 rok wynosił 35%. Gmina Radecznica zrealizowała wymagany przepisami prawa poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych, unikając tym samym kar związanych z niedotrzymaniem tego poziomu. Przeprowadzone badanie posłuży jako podstawa do dalszego podnoszenia poziomu recyklingu na terenie gminy Radecznica w latach 2023–2027.

2.3.5 Odnawialne źródła energii

Na terenie gminy działa jedna farma fotowoltaiczna o mocy 1MW. Głównym celem funkcjonowania instalacji jest wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Radecznica. Farma fotowoltaiczna wpływa bezpośrednio na poprawę jakości i komfortu życia mieszkańców gminy.

Gmina Radecznica dzięki dofinansowaniu z PROW 2007 – 2013 wykonała w roku 2015 34 instalacje fotowoltaiczne w gospodarstwach domowych mieszkańców oraz 4 instalacje na obiektach publicznych (Urząd Gminy, oczyszczalnia ścieków, 2 ujęcia wody). Z regionalnego Programu

Operacyjnego Województwa Lubelskiego, w latach 2019 – 2020, gmina wybudowała w gospodarstwach domowych 558 szt. kolektorów słonecznych i 181 instalacji fotowoltaicznych oraz w gospodarstwach domowych zamontowano także 75 kotłów na biomasę Dodatkowo w 2021 roku gmina wyposażyła w instalację PV świetlicę wiejską w Dzielcach. Na terenie gminy wielu mieszkańców posiada zainstalowane indywidualne instalacje.

W latach 2020 – 2021 korzystając z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego termomodernizacji zostały poddane budynek Szkoły Podstawowej w Zaburzu i NZOZ w Radecznicy.

2.4 Wymiar przestrzenny

2.4.1 Polityka przestrzenna

Politykę przestrzenną Gminy Radecznica można określić jako świadomą, wynikającą z uwarunkowań środowiskowych, społecznych i gospodarczych oraz obowiązujących przepisów prawa.

Analiza dotychczasowej polityki przestrzennej wskazuje, że powierzchnia terenów wskazanych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Radecznica do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego utrzymuje się na tym samym poziomie – 600 ha. Również powierzchnia terenów wskazanych w Studium wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze nie uległa zmianie od 2013 roku i wynosi 32 ha.

Ilość corocznie wydawanych decyzji o warunkach zabudowy na przestrzeni ostatnich 11 lat znajduje się na podobnym poziomie. Najwięcej decyzji wydano w 2016 roku, najmniej w 2015. Prawie w każdym roku większość wydanych decyzji dotyczy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – jest to przeważnie ponad 50% wszystkich decyzji.

2.4.2 Zagospodarowanie gminy

Gmina Radecznica jest gminą wiejską, całkowita powierzchnia gminy wynosi 11 007, z czego ponad 75% zajmują grunty orne. Grunty leśne, zadrzewione i zalesione stanowią prawie 21% gminy. Najmniejszy procent powierzchni gminy zajmują grunty zabudowane i zurbanizowane – 3,32%. Wśród gruntów zabudowanych i zurbanizowanych można wskazać tereny mieszkalne, tereny przemysłowe, tereny rekreacyjne wypoczynkowe oraz inne tereny zabudowane. Warto również zaznaczyć, że do tej samej kategorii zaliczono też drogi oraz grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych. Wskazany podział wyraźnie obrazuje wiejski charakter gminy.

Na terenie gminy według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2023 roku znajdowało się 2127 mieszkań w 2070 budynkach mieszkalnych, o całkowitej powierzchni użytkowej 185 054 m^2 i sumie izb w ilości 7 981. Średnia powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 87 m^2 .

Statystyczny mieszkaniec Gminy Radecznica ma do swojej dyspozycji przeciętnie 36,5 m^2 powierzchni mieszkaniowej. Jakość i komfort zamieszkania na terenie gminy z roku na rok ulega stopniowemu podwyższeniu, a mianowicie występuje tendencja wzrostowa liczby izb w mieszkaniu, natomiast zmniejsza się liczba mieszkań na terenie gminy. Od 2013 wzrosła również średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę - z 32,1 m^2 na 36,5 m^2 . Zmiany te są wynikiem wymiany starej substancji mieszkaniowej i oddawania do użytku mieszkań o większym metrażu oraz rozbudowy mieszkań już istniejących. Stan techniczny budynków mieszkaniowych na terenie gminy jest różny.

Tereny zabudowane mają zapewnioną obsługę komunikacyjną, przez większość miejscowości przebiegają drogi gminne i powiatowe. Większa część budynków posiada przyłącza do sieci wodociągowej. Na terenie gminy istnieje możliwość lokalizowania nowej zabudowy w tzw. lukach na obszarach zabudowanych. Co oznacza, że istnieją jeszcze rezerwy terenowe dla nowej zabudowy w rejonach najlepiej wyposażonych w infrastrukturę techniczną i drogi.

2.4.3 Infrastruktura drogowa

Gmina Radecznica położona jest w niewielkiej odległości od stolicy powiatu zamojskiego – Zamościa – 33 km, natomiast od Lublina, będącego stolicą województwa lubelskiego, dzieli ją odległość 68 km. Do Zamościa można dojechać drogą krajową nr 74.

Przez północną część gminy, przez miejscowość Gorajec, na odcinku 7,385 km przebiega droga krajowa nr 74 Wieluń – Piotrków Trybunalski – Kielce – Zamość – Zosin. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad rozpoczęła budowę obwodnicy m. Gorajec w ciągu drogi krajowej nr 74 od km 235+575 do km 242+615. Przez teren gminy przebiegają zarówno drogi gminne jak i drogi powiatowe będące podstawą zintegrowania układu terytorialnego gminy i jego funkcjonowania oraz otwartości na zewnątrz. Większa część dróg posiada nawierzchnię bitumiczną, część z dróg to drogi gruntowe i niewielkie odcinki dróg pokryte są płytami betonowymi.

2.5 Budżet i polityka inwestycyjna gminy

Budżet gminy stanowi roczny plan dochodów i wydatków, a także przychodów i rozchodów tej jednostki.

Tabela 1 Dochody budżetu Gminy Radecznica w latach 2019 - 2023

Dochody	2019	2020	2021	2022	2023
	[zł]				
Bieżące	22 119 922,84	23 388 384,73	24 442 596,96	30 894 790,28	24 925 843,55
Majątkowe	6 868 304,71	8 052 765,98	6 955 850,79	5 235 853,96	9 911 430,81
Ogółem	28 988 227,55	31 441 150,71	31 398 447,75	36 130 644,24	34 837 247,36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie Gminy Radecznica

Podstawowym rodzajem dochodów budżetowych, które warunkują możliwości rozwojowe gminy, tak jak każdej innej jednostki terytorialnej są dochody własne, czyli środki uwarunkowane poziomem lokalnej aktywności. Wysokość dochodów własnych zależy przede wszystkim od poziomu zamożności społeczności lokalnej, która odprowadza podatek dochodowy od osób fizycznych oraz poziomu zainwestowania gminy, który wpływa na skalę dochodów z tytułu podatku CIT i podatku od nieruchomości.

Tabela 2 Wydatki budżetu Gminy Radecznica na lata 2019 - 2023

Wydatki	2019	2020	2021	2022	2023
	[zł]				
Bieżące	19 669 019,03	21 423 109,44	21 954 490,96	25 577 261,11	21 755 384,29
Majątkowe	8 669 879,77	10 422 843,78	5 199 445,82	11 319 523,50	12 716 914,41
Ogółem	28 338 898,80	31 845 953,22	27 153 936,78	36 896 784,61	34 472 298,70

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie Gminy Radecznica

Wydatki ogółem to wydatki poniesione głównie na: rodzinę i pomoc społeczną, oświatę i wychowanie oraz edukację i edukacyjną opiekę wychowawczą, administrację publiczną, transport i łączność oraz gospodarkę komunalną i ochronę środowiska.

Na dzień 31 grudnia 2023 roku Gmina Radecznica posiadała zadłużenia z tytułu zaciągniętego kredytu w wysokości 1 000 000,00 zł tj. o 400 000,00 zł mniej niż w roku 2022.

Budżet 2023 r. to budżet „deficytowy", którego planowana wysokość na koniec roku wyniosła 3 502 967,12 zł, a faktyczne wykonanie osiągnęło kwotę nadwyżki 364 975,66 zł.

Ponadto w roku 2023 podjęte zostały działania w ramach których Gmina Radecznica otrzymała wstępne promesy na realizację zadań.

W Gminie Radecznica funkcjonują Fundusze Sołeckie. Fundusz Sołecki to środki finansowe wyodrębnione w budżecie gminy, które są zagwarantowane dla sołectw na wykonanie przedsięwzięć służących poprawie warunków ich życia. To zebranie wiejskie – czyli mieszkańcy danego sołectwa podejmują decyzje na co mają zostać wykorzystane ww. środki finansowe. Dlatego też, to samym mieszkańcom zależy na tym, aby środki były wydawane w sposób prawidłowy i efektywny.

Działania mające na celu rozwój Gminy Radecznica prowadzone są intensywnie od kilku lat i nie zwalniają tempa. Dzięki zaangażowaniu i wspólnej pracy w 2023 r. na rachunek budżetu Gminy Radecznica wpłynęły zewnętrzne środki finansowe w łącznej wysokości 10 289 356,56 zł tj. o 5 101 794,68 zł więcej niż w 2022 r.

2.6 Wyniki badań ankietowych

Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Radecznica zostały przeprowadzone badania ankietowe wśród mieszkańców w formie ankiety internetowej i papierowej, którą mieszkańcy mogli uzupełnić w Urzędzie Gminy w Radecznicy. Badanie wykonano w celu

poznania opinii dotyczącej jakości życia w gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Mieszkańcy mieli możliwość wypełnienia ankiet w dniach od 30 września do 21 października 2024 roku.

Respondenci odpowiadali na pytania z zakresu społeczeństwa, gospodarki, środowiska i przestrzeni, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji oraz edukacji i kultury. Ponadto zostali poproszeni o wskazanie pięciu aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w gminie w ciągu najbliższych lat. Mieli także możliwość wymienić kluczowe elementy, z których gmina może być dumna. Łącznie zebrano 120 ankiet. Pomimo niewielkiej ilości ankiet, warto przeanalizować udzielone odpowiedzi, aby poznać opinię mieszkańców, którzy zdecydowali się wypełnić ankietę.

Wzór ankiety dla respondentów stanowi załącznik nr 2 do opracowania. Zgodnie z wynikami ankiety, odpowiedzi udzielili w większości mieszkańcy gminy. Większą część respondentów stanowiły kobiety, natomiast pod względem wieku największą grupą były osoby w przedziale 36-45 lat. Poniższe wykresy przedstawiają wyniki ankiet z zakresu informacji ogólnych dotyczących respondentów.

Wykres 1 Podział respondentów ze względu na płeć

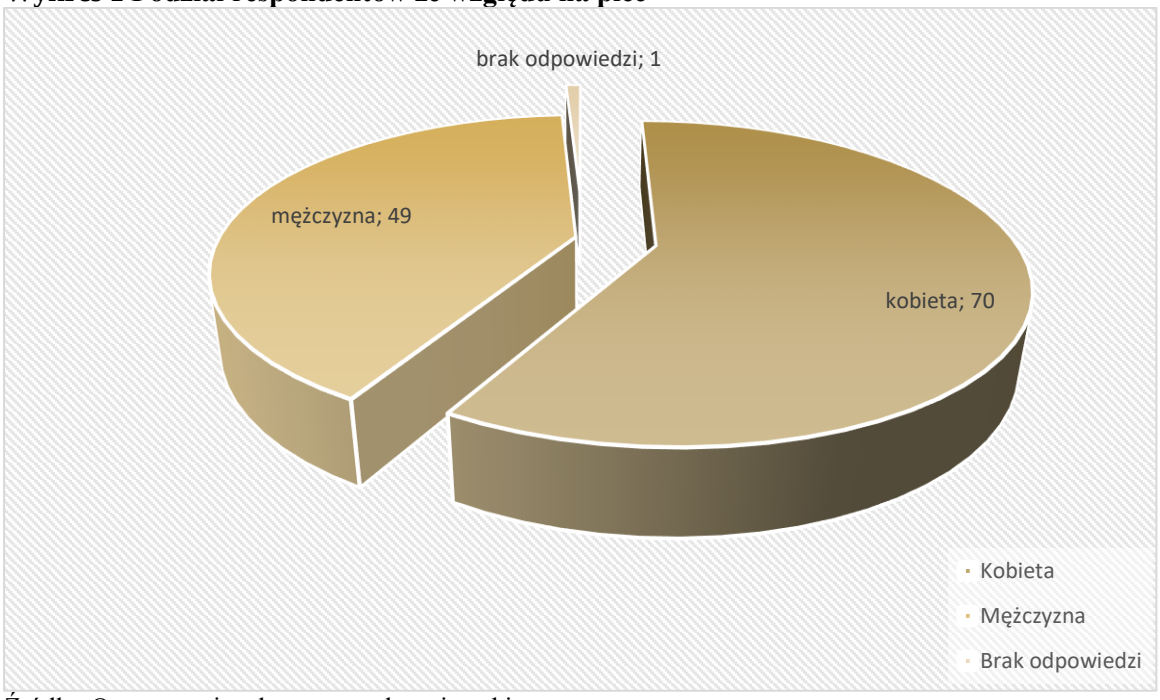

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Wykres 2 Podział respondentów ze względu na wiek

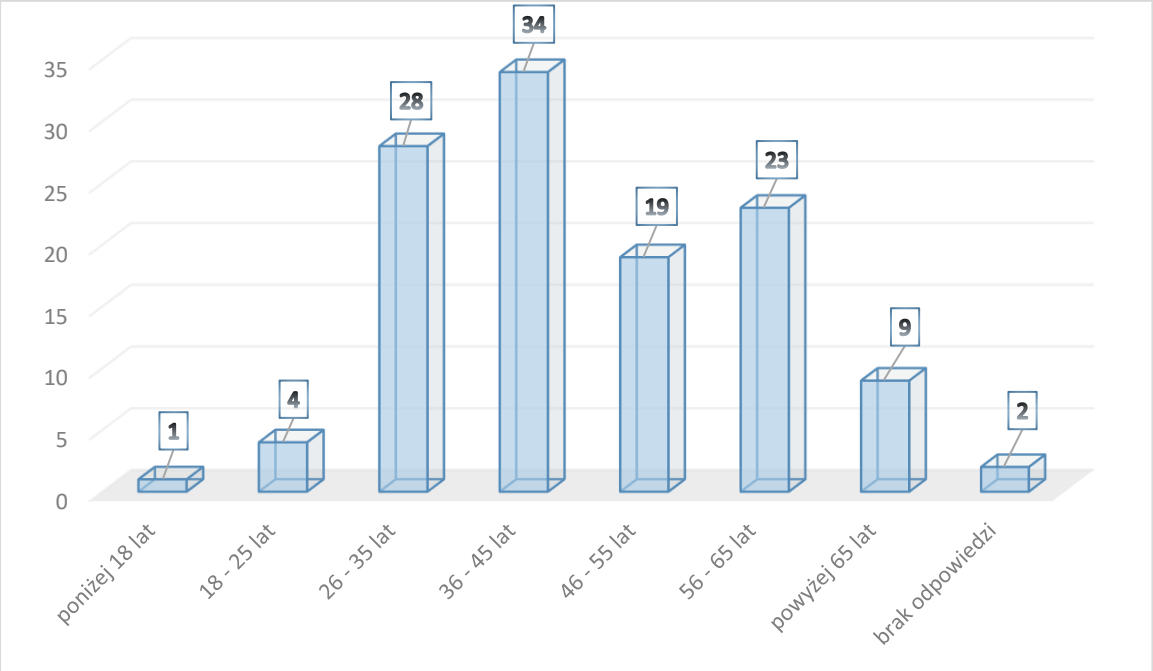

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Wykres 3 Podział respondentów ze względu na miejsce zamieszkania

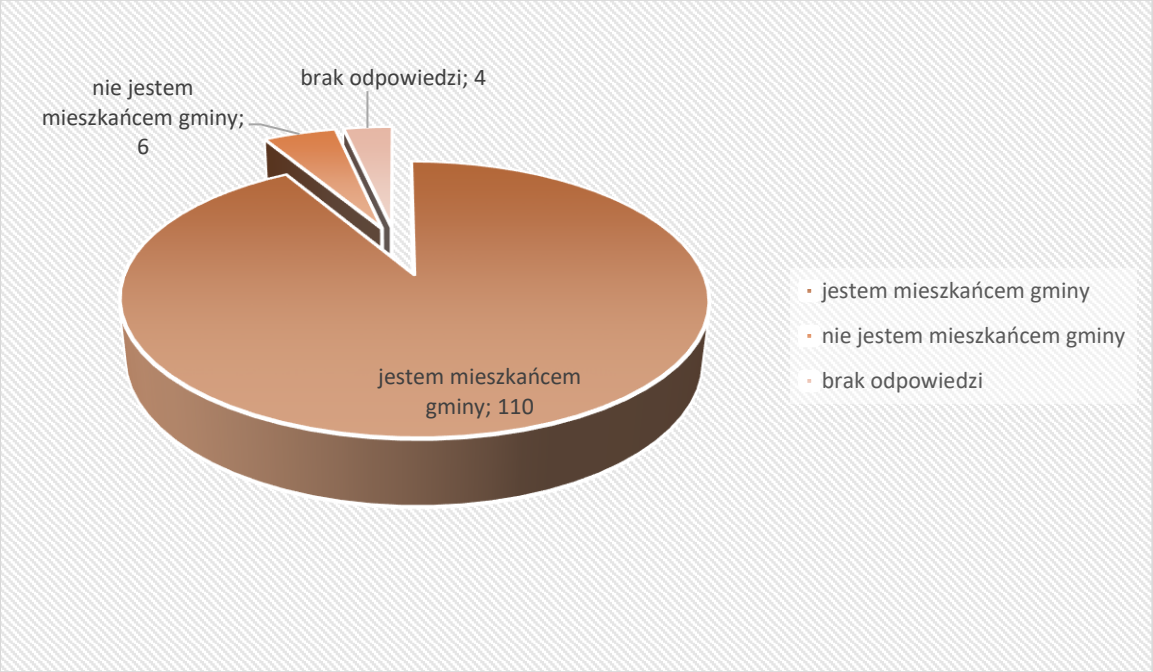

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Wykres 4 Podział respondentów za względu na wykształcenie

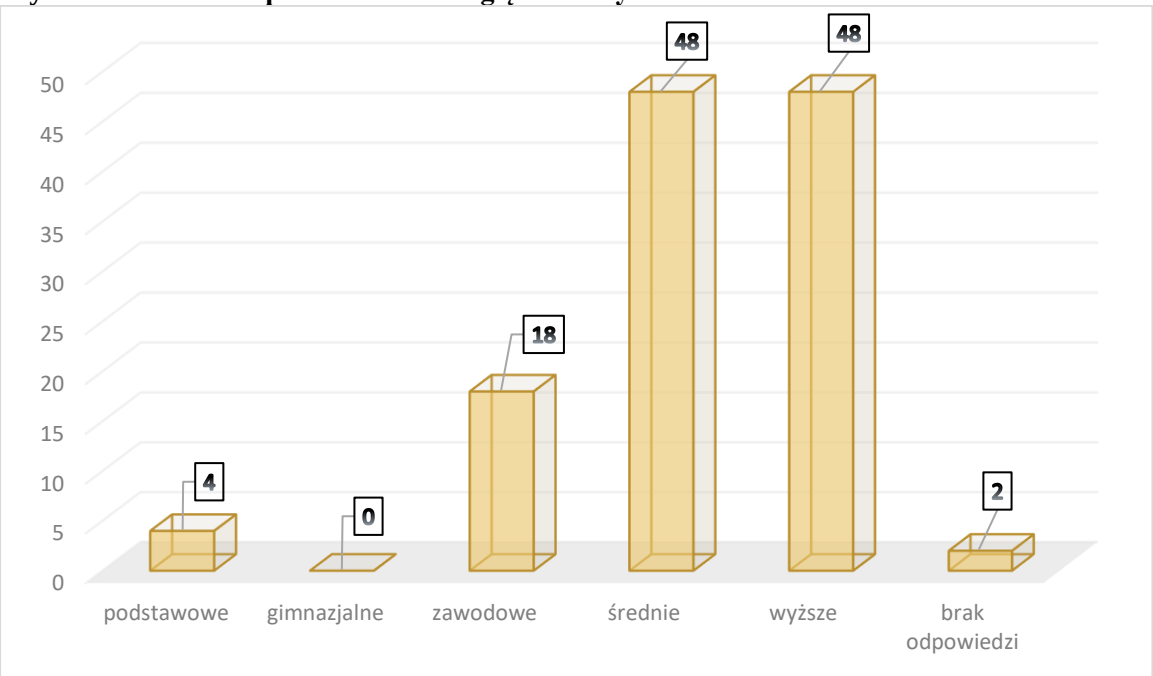

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Wykres 5 Podział respondentów ze względu na zatrudnienie

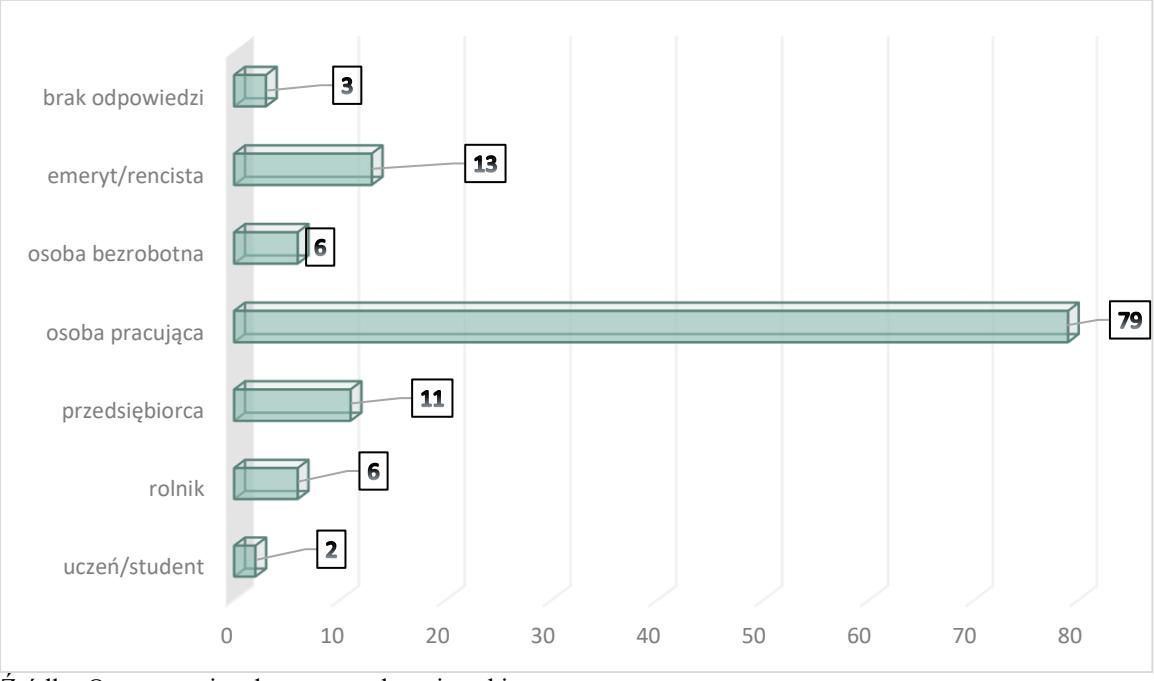

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

2.6.1 Ocena sytuacji Gminy

Respondenci ocenili działania w zakresie poszczególnych kategorii, w skali od 1 do 5, gdzie 1 to ocena bardzo zła, a 5 to ocena bardzo dobra. W poniższych tabelach przedstawiono ilość odpowiedzi dla poszczególnych ocen, dla każdego działania oraz ich średnie końcowe oceny.

Tabela 3 Wyniki ankiety z obszaru społeczeństwo

SPOŁECZEŃSTWO						
Działanie	**Oceny**					**Średnia ocen**
	1	**2**	**3**	**4**	**5**	
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy	15	33	40	19	6	2,72
Skuteczność działania pomocy społecznej	19	23	25	24	5	2,72
Dostęp do podstawowej opieki medycznej	25	27	30	26	7	2,68
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej	64	28	12	8	1	**1,71**
Możliwość zapewnienia dojazdu do specjalistycznej opieki medycznej poza terenem gminy	48	19	24	5	2	**1,97**
Dostęp do żłobków / klubów malucha	74	11	6	5	3	**1,50**
Jakość opieki żłobkowej na terenie gminy	61	6	6	4	3	**1,53**
Jakość infrastruktury żłobkowej na terenie gminy	62	9	5	5	2	**1,51**
Wsparcie osób starszych oferowane przez gminę	35	28	18	8	3	2,09
Wsparcie osób niesamodzielnych (m. in. opieka wytchnieniowa, usługi opiekuńcze, asystent rodziny)	34	25	12	8	6	2,14
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy	9	22	35	38	8	**3,13**
Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy	12	23	24	39	13	**3,16**
Funkcjonalność budynków administracji publicznej	11	28	27	41	7	**3,04**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Najniżej ocenionymi działaniami zostały: dostęp do żłobków / klubów malucha (**1,50**), jakość infrastruktury żłobkowej na terenie gminy (**1,51**) oraz jakość opieki żłobkowej na terenie gminy (**1,53**). Warto zwrócić uwagę, że najniżej oceniane elementy dotyczą podobnego zakresu. Ponadto respondenci wskazywali również na duży problem w zakresie: dostępu do specjalistycznej opieki medycznej (**1,71**) oraz możliwości zapewnienia dojazdu do specjalistycznej opieki medycznej poza terenem gminy (**1,97**). Wymienione aspekty otrzymały ocenę poniżej 2,0, co oznacza, że mieszkańcy są niezadowoleni i zwracają uwagę iż pewne elementy powinny ulec poprawie.

Najwyżej oceniono: bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy (**3,16**), zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy (**3,13**) oraz funkcjonalność budynków administracji publicznej (**3,04**). Jednakże wyniki nie przekraczają oceny 3,50 co wskazuje na zadowolenie ze wskazanych działań, ale wciąż pozostawia możliwość ewentualnej poprawy.

Tabela 4 Wyniki ankiety z obszaru gospodarka

GOSPODARKA						
Działanie	**Oceny**					**Średnia ocen**
	1	**2**	**3**	**4**	**5**	
Atrakcyjność inwestycyjna obszaru gminy	13	24	33	31	12	**3,04**

GOSPODARKA						
Możliwość uzyskania zatrudnienia	59	31	17	6	1	**1,76**
Możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem	51	28	20	3	3	**1,85**
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gmin	31	20	41	9	3	2,36
Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy	36	43	24	5	1	**2,01**
Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami	38	38	30	6	1	**2,06**
Dostępność usług (np. Poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze)	3	10	27	54	25	**3,74**
Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej	10	28	29	24	4	**2,83**
Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji	13	39	40	22	3	2,68
Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym	21	30	36	9	2	2,40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Najniżej ocenionymi działaniami zostały: możliwość uzyskania zatrudnienia (**1,76**) oraz możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem (**1,85**). Warto zwrócić uwagę, że najniżej oceniane elementy dotyczą zakresu rynku pracy. Wyniki te pokazują dosyć wysoki problem związany z możliwością pracy na terenie Gminy Radecznica. Ponadto respondenci wskazywali również na duży problem w zakresie: funkcjonowania transportu zbiorowego na terenie gminy (**2,01**) oraz połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami (**2,06**). Wymienione aspekty otrzymały ocenę ledwo powyżej 2,0, co oznacza, że mieszkańcy są niezadowoleni i zwracają uwagę iż pewne elementy powinny ulec poprawie.

Najwyżej oceniono: dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze) (**3,74**) Wskazany wynik można opisać jak dobry. Poza powyższym aspektem dosyć wysokie wyniki uzyskały: atrakcyjność inwestycyjna obszaru gminy (**3,04**) oraz perspektywy rozwojowe działalności rolniczej (**2,83**). Jednakże wyniki te oscylują blisko oceny 3, co wskazuje na zadowolenie ze wskazanych działań, ale wciąż pozostawia możliwość ewentualnej poprawy.

Tabela 5 Wyniki ankiety z obszaru środowisko i przestrzeń

ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ						
Działanie	**Oceny**					**Średnia ocen**
	1	**2**	**3**	**4**	**5**	
Estetyka swojej gminy	6	11	37	55	10	**3,75**
Jakość powietrza w gminie	1	4	14	56	44	**3,79**
Oferta gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska	10	18	29	33	10	3,15
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających	14	12	38	35	16	3,23

ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ						
Infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.)	28	35	30	14	3	**2,35**
Dostępność terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)	12	23	29	30	24	3,26
Czystość terenów zieleni	10	17	39	41	10	3,20
Świadomość ekologiczna mieszkańców	19	26	46	12	7	**2,65**
System odbioru odpadów z terenu gminy	6	11	22	50	29	**3,72**
Efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)	9	21	15	28	4	**2,96**
Walory środowiska przyrodniczego w gminie	5	7	19	43	39	**3,92**
Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy	11	17	44	37	6	3,09

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Najniżej ocenionym aspektem z obszaru środowisko i przestrzeń jest infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.) (**2,35**) Ponadto respondenci dosyć nisko (średnia ocen poniżej 3,0) ocenili także: świadomość ekologiczną mieszkańców (**2,65**) oraz efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie) (**2,96**) Wymienione aspekty otrzymały ocenę ledwo powyżej 3,0, co oznacza, że mieszkańcy są niezadowoleni i zwracają uwagę iż pewne elementy powinny ulec poprawie.

W zakresie obszaru środowiska i przestrzeni oceniono wysoko aż 4 aspekty: walory środowiska przyrodniczego w gminie (**3,92**), jakość powietrza w gminie (**3,79**), estetyka swojej gminy (**3,75**) oraz system odbioru odpadów z terenu gminy (**3,72**) Wskazane wyniki można opisać jako najbardziej zbliżone do dobrego. Wszystkie pozostałe działania otrzymały ocenę powyżej średniej ocen 3,0 co wskazuje na zadowolenie mieszkańców, ale wciąż pozostawia możliwość ewentualnej poprawy.

Tabela 6 Wyniki ankiety z obszaru infrastruktura techniczna

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA						
Działanie	**Oceny**					**Średnia ocen**
	1	**2**	**3**	**4**	**5**	
Stan dróg w gminie	7	4	17	67	23	**3,80**
Mała infrastruktura drogowa (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)	6	20	34	39	20	3,39
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych	8	18	41	36	12	3,23
Dostępność / jakość sieci wodociągowej	12	9	22	47	26	3,57
Dostępność / jakość sieci kanalizacyjnej	33	30	26	13	9	**2,41**
Dostępność / jakość sieci gazowej	74	9	7	4	4	**1,52**
Dostęp do internetu w gminie	22	14	24	35	19	3,13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Najniżej ocenionym aspektem z obszaru infrastruktura techniczna jest dostępność / jakość sieci gazowej (**1,52**) – wynik ten związany jest z brakiem sieci gazowej na terenie gminy Radecznica. Ponadto respondenci dosyć nisko (średnia ocen poniżej 2,5) ocenili także: dostępność / jakość sieci kanalizacyjnej (**2,41**). Wymieniony aspekt otrzymały ocenę poniżej 2,5 co oznacza, że mieszkańcy są niezadowoleni i zwracają uwagę iż ważnym jest rozwijanie sieci kanalizacyjnej, która wynosi 10 km z 129 przyłączami do budynków mieszkalnych i na przestrzeni ostatnich kilku lat nie prowadzono jej rozbudowy.

W zakresie obszaru infrastruktury technicznej najwyżej oceniono stan dróg w gminie (**3,80**) Wskazane wyniki można opisać jako najbardziej zbliżone do dobrego. Wszystkie pozostałe działania tj: mała infrastruktura drogowa (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.) (**3,39**), bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych (**3,23**), dostępność / jakość sieci wodociągowej (**3,57**) oraz dostęp do internetu w gminie (**3,13**) otrzymały ocenę powyżej średniej ocen 3,0 co wskazuje na zadowolenie mieszkańców, ale wciąż pozostawia możliwość ewentualnej poprawy.

Tabela 7 Wyniki ankiety z obszaru turystyka i rekreacja

TURYSTYKA I REKREACJA						
Działanie	**Oceny**					**Średnia ocen**
	1	**2**	**3**	**4**	**5**	
Atrakcyjność turystyczna gminy	11	14	18	38	35	**3,62**
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej	23	35	29	15	9	2,57
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (m.in. szlaki turystyczne, miejsca noclegowe)	26	32	30	21	3	2,49
Poziom bazy gastronomicznej	82	11	12	4	2	**1,50**
System ścieżek rowerowych	32	29	23	19	5	2,41
Jakość istniejących ścieżek pieszo-rowerowych	33	25	30	9	5	2,29
Oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci	45	24	27	6	3	**2,03**
Oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży	55	24	15	6	3	**1,82**
Oferta spędzania wolnego czasu dla dorosłych	49	30	23	6	4	**1,98**
Oferta spędzania wolnego czasu dla seniorów	50	19	16	10	6	**2,04**
Działania promocyjne władz, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów	31	17	17	9	2	**2,13**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Najniżej ocenionymi działaniami zostały: poziom bazy gastronomicznej (**1,50**), oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży (**1,82**) oraz oferta spędzania wolnego czasu dla dorosłych (**1,98**). Ponadto respondenci wskazywali również na duży problem w zakresie: oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci (**2,03**), oferta spędzania wolnego czasu dla dorosłych (**2,04**) oraz działania promocyjne władz, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów (**2,13**). Wymienione aspekty otrzymały ocenę ledwo powyżej 2,0, co oznacza, że mieszkańcy są niezadowoleni i zwracają uwagę iż pewne elementy powinny ulec poprawie.

Najwyżej oceniono: atrakcyjność turystyczną gminy (**3,62**) Wskazany wynik można opisać jako zbliżony dobry. Poza powyższym aspektem średnie wyniki uzyskały: poziom bazy sportowo-rekreacyjnej, poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (m. in. szlaki turystyczne, miejsca noclegowe) oraz system ścieżek rowerowych Jednakże wyniki te oscylują blisko oceny 2,50, co wskazuje na niepełne zadowolenie ze wskazanych działań i wciąż pozostawia możliwość ewentualnej poprawy.

Tabela 8 Wyniki ankiety z obszaru edukacja i kultura

EDUKACJA I KULTURA						
Działanie	**Oceny**					**Średnia ocen**
	1	**2**	**3**	**4**	**5**	
Dostęp do edukacji przedszkolnej	17	15	21	17	13	2,93
Jakość edukacji przedszkolnej	17	10	17	13	9	2,80
Jakość infrastruktury przedszkolnej	16	11	27	14	5	2,74
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych	7	5	19	37	20	**3,66**
Jakość edukacji w szkołach podstawowych	9	9	25	21	9	**3,16**
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)	7	7	17	32	17	**3,56**
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach	11	10	18	17	7	2,98
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach	14	12	16	14	5	2,73
Dodatkowa oferta (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach	21	16	17	5	4	**2,29**
Organizacja dowozu dzieci do szkół	9	4	13	33	16	**3,57**
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie	8	18	30	27	6	**3,06**
Dostęp do obiektów kulturalnych (godziny i dni otwarcia itp.)	22	16	20	13	7	**2,58**
Działalność domu kultury i biblioteki	13	11	18	26	13	2,83
Działalność świetlic wiejskich	23	19	16	13	4	**2,41**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Najniżej ocenionym aspektem z obszaru edukacja i kultura są: dodatkowa oferta (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) (**2,29**), działalność świetlic wiejskich (**2,41**) oraz dostęp do obiektów kulturalnych (godziny i dni otwarcia itp.) (**2,58**). Ponadto respondenci dosyć nisko ocenili także większość pozostałych działań. Wymienione aspekty otrzymały ocenę poniżej 3,0, co oznacza, że mieszkańcy są niezadowoleni i zwracają uwagę iż pewne elementy powinny ulec poprawie.

W zakresie obszaru edukacja i kultura oceniono wysoko aż 3 aspekty: dostęp do edukacji w szkołach podstawowych (**3,66**), jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne) (**3,56**) oraz organizacja dowozu dzieci do szkół (**3,57**). Wskazane wyniki można opisać jako najbardziej zbliżone do dobrego. Również jakość edukacji w szkołach podstawowych oraz jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie oceniono jako zadowalające.

2.7 Analiza SWOT

W celu identyfikacji potrzeb i potencjalnych kierunków rozwoju gminy Radecznica przeprowadzono diagnozę, na podstawie której określono wewnętrzne i zewnętrzne czynniki mające wpływ na realizację strategii. Analiza SWOT opiera się na zestawieniu mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń na nią oddziałujących.

Rycina 3 Analiza SWOT

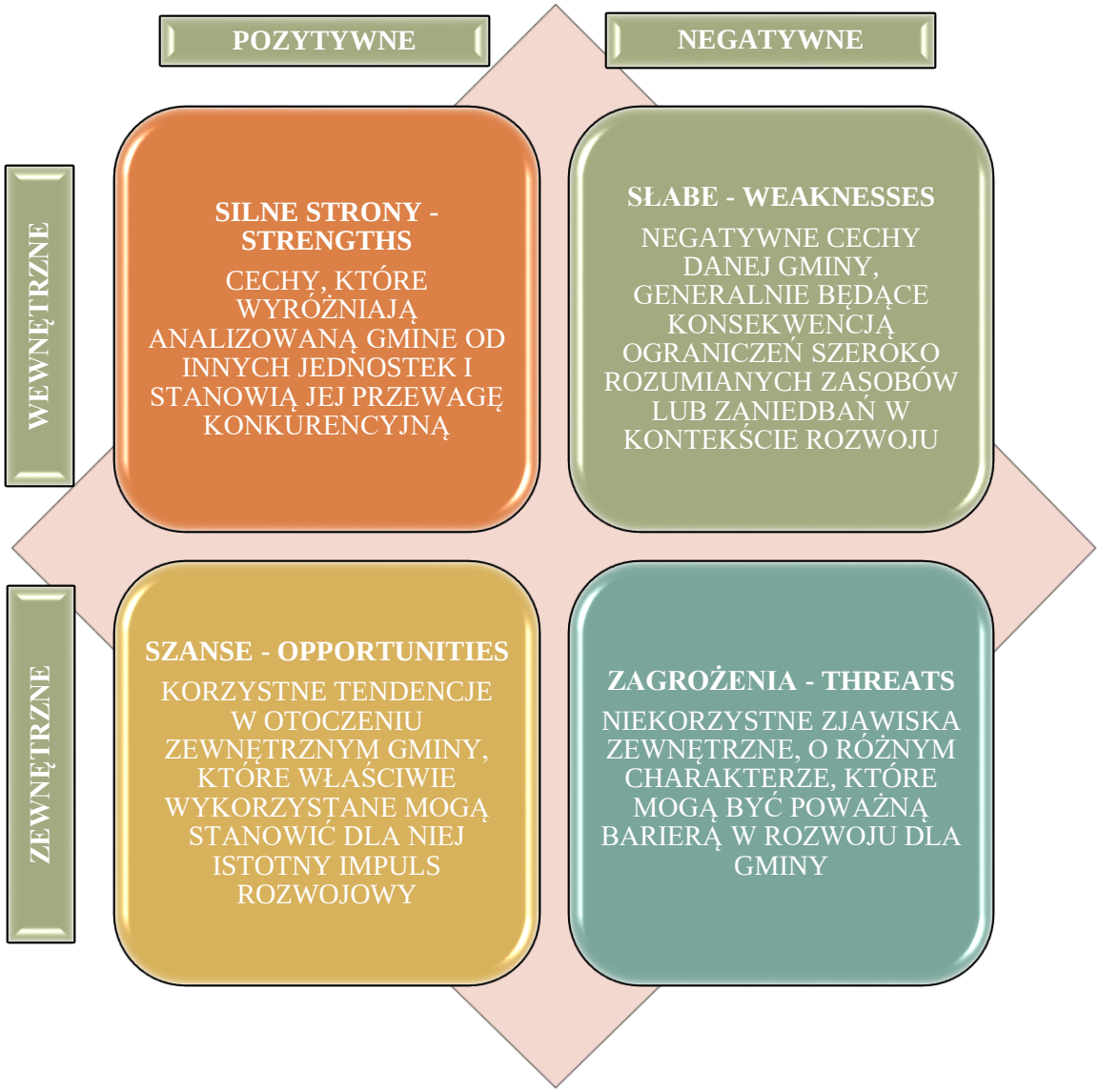

Poniższy wykres przedstawia efekty analizy SWOT dla gminy Radecznica w oparciu o wyniki przeprowadzonej diagnozy jej sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej.

Rycina 4 Analiza SWOT dla gminy Radecznica

3. Część planistyczna

3.1 Misja i wizja

Misja stanowi nadrzędny cel rozwoju gminy Radecznica w perspektywie do 2035 roku, któremu podporządkowane są priorytetowe obszary jej rozwoju. Misja definiuje kierunek, w jakim będą zmierzać wszystkie działania podejmowane w ramach planów strategicznych. Precyzyjne podejście do sformułowania misji buduje i wzmacnia jej znaczenie wśród podmiotów wdrażających strategię, zwiększa identyfikację z przyjętymi założeniami oraz czytelnie komunikuje zamierzenia uznane za strategiczne i kierunki rozwoju.

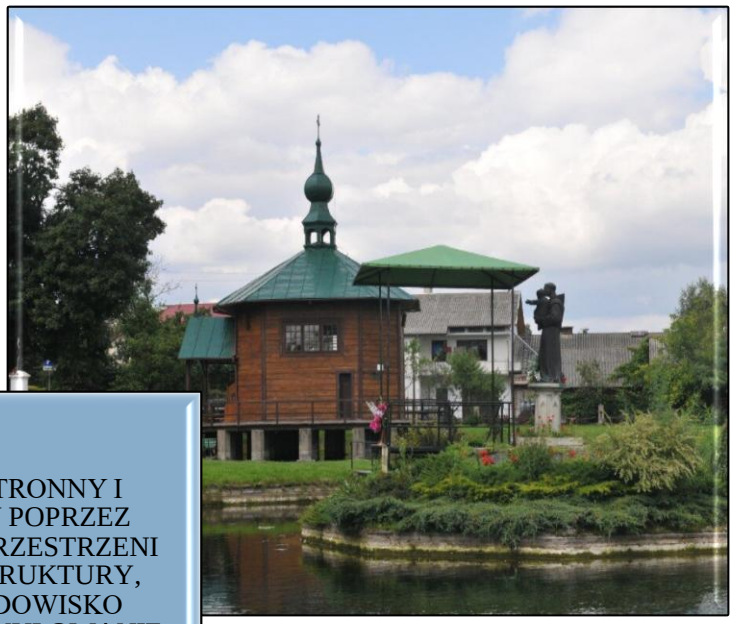

MISJĄ GMINY JEST WSZECHSTRONNY I WIELKOOBSZAROWY ROZWÓJ POPRZEZ TWORZENIE FUNKCJONALNEJ PRZESTRZENI PUBLICZNEJ, ROZWÓJ INFRASTRUKTURY, GOSPODARKI, ZADBANE ŚRODOWISKO NATURALNE JAK RÓWNIEZ STYMULOWANIE AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I KULTURALNEJ MIESZKAŃCÓW GMINY

Wizja rozwoju gminy natomiast stanowi ogólne wyobrażenie o jej przyszłości – to kierunkowa deklaracja, która wyznacza cel długofalowego działania samorządu. Określa ona aspiracje społeczności lokalnej oraz wskazuje, jak gmina chce wyglądać w perspektywie najbliższych lat. Wizja jest fundamentem wszelkich działań rozwojowych, inspiruje do podejmowania decyzji i stanowi punkt odniesienie dla wyznaczenia celów strategicznych.

Gmina Radecznica racjonalnie wykorzystując potencjał infrastruktury drogowej, turystyczny i środowiskowy rozwija się w sposób zrównoważony, dzięki czemu stała się miejscem atrakcyjnym dla turystów i mieszkańców. Napływ nowych inwestorów umożliwił rozwój bazy turystycznej i lokalnego rynku pracy. Społeczność lokalna korzysta ze zmodernizowanych dróg i wysokiej jakości usług społecznych. Mieszkańcy cieszą się dostępnością wysokiej jakości kształcenia i ochrony zdrowia, a także szeroką ofertą rekreacyjno-sportową i kulturalną. Dzięki renowacji naturalnego zbiornika wodnego w miejscowości Podlesie Małe wraz z rozbudową infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej prężnie rozwija się agroturystyka.
Lepsza jakość życia w gminie wiąże się również z czystym środowiskiem naturalnym. W gminie rośnie liczba mieszkańców korzystających z odnawialnych źródeł energii. Dbałość o środowisko odbywa się również poprzez efektywne gospodarowanie w rolnictwie i gospodarkę niskoemisyjną. Coraz więcej osób korzysta ze zbudowanych zbiorowych systemów kanalizacyjnych. Wszyscy wspólnie dbają o środowisko przyrodnicze, a inwestycje w odnawialne źródła energii przyczyniły się do wzmocnienia odporności gminy Radecznica na postępujące zmiany klimatu.

3.2 Cele strategiczne i operacyjne

Cele strategiczne pozwalają na podjęcie decyzji i działań umożliwiających spełnienie wizji rozwoju gminy Radecznica w oparciu o założenia i koncepcje strategiczne. W ich ramach podejmowane będą zróżnicowane działania powodujące długookresowy rozwój gminy. Natomiast cele operacyjne dotyczą średniego horyzontu czasowego, określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych.

Kierunki działań oznaczają kierunki koncentracji wspólnych wysiłków podejmowanych przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Odzwierciedlają one potrzeby rozwojowe gminy i wskazują sposób rozwiązywania najważniejszych problemów, zmniejszania barier rozwojowych, wzmacniania potencjałów lokalnych, wykorzystania zasobów własnych oraz szans pojawiających się w otoczeniu.

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej gminy oraz z uwzględnieniem wyników ankiet i dokonanej analizy SWOT, wyszczególniono cztery cele strategiczne. Opracowane zostały także cele operacyjne, które służą sprecyzowaniu kierunków działań niezbędnych do osiągnięcia wyznaczonych celów strategicznych.

Poniżej przedstawiono cele strategiczne i cele operacyjne wyznaczające planowany rozwój gminy w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i środowiskowym.

Rycina 5 Układ celów strategicznych

Źródło: opracowanie własne

Rycina 6 Układ celów strategicznych i operacyjnych

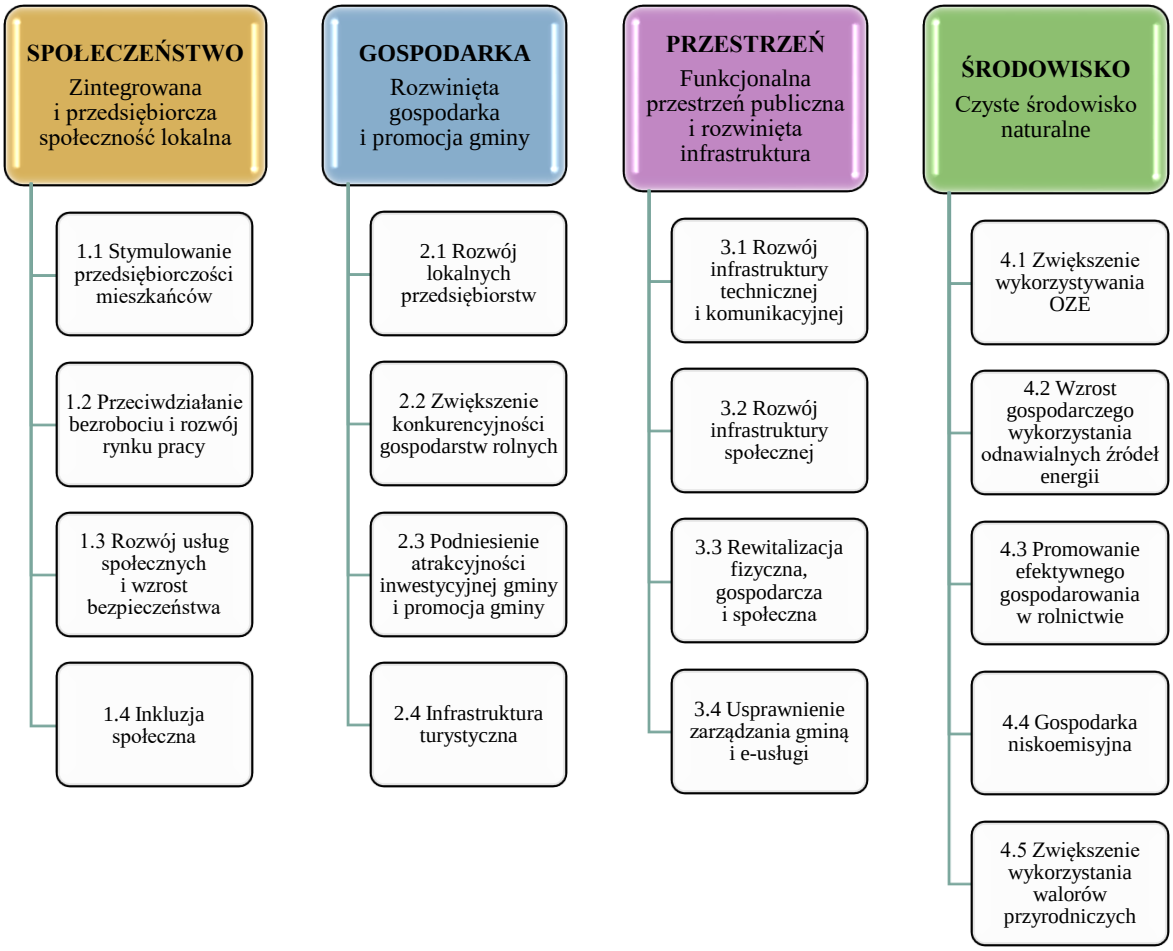

Źródło: opracowanie własne

3.3 Kierunki interwencji (działań)

Cel strategiczny 1. Zintegrowana i przedsiębiorcza społeczność lokalna

1.1 Stymulowanie przedsiębiorczości mieszkańców

Kierunki działań:

- Wsparcie doradcze i informacyjne dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- Organizacja szkoleń i warsztatów z zakresu przedsiębiorczości i zarządzania,
- Ułatwianie dostępu do doradztwa biznesowego, usług służących rozwijaniu kompetencji i umiejętności niezbędnych w nowoczesnej gospodarce,
- Zorganizowanie stałego punktu informacyjno-konsultingowego dla przedsiębiorstw, udostępniającego informacje w zakresie pozyskiwania środków z UE na rozwój przedsiębiorczości,
- Wspieranie powstawania i rozwijania przedsiębiorstw w wykorzystaniu nowych pomysłów oraz modeli biznesowych

Efekty realizacji działań:

- Poprawa atrakcyjności i wzmocnienie wizerunku gminy jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej
- Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatków od działalności gospodarczej
- Rozszerzenie wykorzystania potencjału rozwojowego

1.2 Przeciwdziałanie bezrobociu i rozwój rynku pracy

Kierunki działań:

- Przedsięwzięcia na rzecz osób pracujących, w celu poprawy ich sytuacji na rynku pracy oraz warunków pracy,
- Rozwijanie form współpracy gminy z przedsiębiorcami i zapewnienie systemowego wsparcia przedsiębiorcom oraz mieszkańcom aktywnym na rynku pracy,
- Wsparcie edukacji młodzieży i dorosłych w zakresie kompetencji potrzebnych na rynkach pracy,
- Aktywizacja i wsparcie zawodowe osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży oraz osób długotrwale bezrobotnych poprzez kompleksowe działania takie jak staże, szkolenia zawodowe, doradztwo i inne instrumenty rynku
- Dostosowanie działalności instytucji rynku pracy do potrzeb zmieniającej się gospodarki

Efekty działań:

- Wzrost przedsiębiorczości oraz ograniczenie skali bezrobocia
- Wzrost aktywności zawodowej mieszkańców,
- Lepsze dostosowywanie kwalifikacji pracowników do potrzeb rynku pracy

1.3 Rozwój usług społecznych i wzrost bezpieczeństwa

Kierunki działań:

- Rozwój usług opiekuńczych i społecznych przeznaczonych dla różnych grup wiekowych (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci do lat 3 oraz osób z niepełnosprawnościami),
- Upowszechnianie i polepszenie jakości edukacji ogólnej,
- Rozwój na poziomie gminy i powiatu spójnego systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla młodzieży szkolnej
- Rozwój i poprawa dostępności oraz jakości świadczonych usług medycznych,
- Stworzenie sprawnego systemu alarmowania i ostrzegania mieszkańców przed zagrożeniami związanymi z warunkami pogodowymi i działaniami zbrojnymi,
- Rozwój e-usług, m. in. cyfryzacja obsługi klienta w Urzędzie Gminy i podległych mu jednostkach,
- Rozwój i poprawa dostępności do usług społecznych (wspieranie osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych, działania z zakresu polityki prorodzinnej i systemu pieczy zastępczej, działanie Zespołu Interdyscyplinarnego)

Efekty działań:

- Wzrost poziomu edukacji szkolnej,
- Zwiększenie i poprawa efektywności, skuteczności i użyteczności świadczenia lokalnych usług publicznych,
- Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego,
- Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami,
- Zabezpieczenie miejsc socjalnych,
- Poprawa funkcjonowania osób i rodzin zagrożonych marginalizacją,
- Wsparcie asystenta rodziny,
- Wzrost poczucia bezpieczeństwa osób doznających przemocy domowej

1.4 Inkluzja społeczna

Kierunki działań:

- Aktywizacja lokalnych społeczności oraz wzmacnianie poczucia tożsamości i integracji,
- Promocja i wspieranie aktywności społecznej osób starszych i niepełnosprawnych
- Zapewnienie warunków dla organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży,

- Organizacja zajęć dla seniorów poprzez działania obejmujące elementy kultury, działania prozdrowotne oraz integracyjno-aktywizujące,
- Wspieranie lokalnych kół i grup ludowych w celu kultywowania folkloru.

Efekty działań:

- Wzrost tożsamości lokalnej, poczucia dumy z mieszkania w gminie oraz poczucia wspólnoty mieszkańców,
- Poprawa relacji społecznych oraz ograniczenia grupy osób wymagających wsparcia ze strony instytucji pomocy społecznej.

Cel strategiczny 2. rozwnięta gospodarka i promocja gminy

2.1 Rozwój lokalnych przedsiębiorstw

Kierunki działań:

- Rozwój branż obsługujących sektor rolno-spożywczy,
- Wsparcie przedsiębiorczości i gospodarki ukierunkowanej specjalistycznie,
- Tworzenie przyjaznego klimatu i warunków do inwestowania, w tym aktywne pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych,
- Wspieranie lokalnych przedsiębiorców w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych
- Wsparcie doradcze i promocyjne dla osób rozpoczynających oraz rozwijających działalność gospodarczą.

Efekt działań:

- Wzmocnienie konkurencyjności firm na terenie gminy,
- Utworzenie nowych miejsc pracy.

2.2 Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych

Kierunki działań:

- Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji rolnej,
- Wspieranie powstawania ekologicznych i specjalistycznych gospodarstw rolnych
- Ułatwianie wejścia rolników posiadających odpowiednie umiejętności do sektora rolnictwa,
- Szkolenia i doradztwo dla rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego oraz pozyskiwanie funduszy unijnych
- Wzmacnianie innowacyjności i zaawansowania technologicznego gospodarstw rolnych.

Efekty działań:

- Rozwój wiedzy, kwalifikacji i umiejętności rolników,

- Zwiększona wydajność pracy w rolnictwie,
- Zwiększenie popytu na różnego rodzaju usługi na rzecz rolnictwa.

2.3 Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i promocja gminy

Kierunki działań:

- Opracowanie i bieżące poszerzanie gminnej oferty inwestycyjnej,
- Zbudowanie marki gminy i e-promocja,
- Stworzenie katalogu produktów lokalnych oraz ich promocja,
- Przygotowanie terenów pod inwestycję, promocja oferty gospodarczej gminy i przyciąganie inwestycji z zewnątrz,
- Realizacja inwestycji drogowych kluczowych dla rozwoju gospodarczego.

Efekty działań:

- Wzrost atrakcyjności gminy dla inwestorów zewnętrznych
- Poprawa warunków dla działalności przedsiębiorstw,
- Wzmocnienie atrakcyjności gospodarczej gminy.

2.4 Infrastruktura turystyczna

Kierunki działań:

- Odnawianie lub poprawa stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym zabytkowych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego i rozwoju turystyki na obszarach wiejskich
- Rozwój bazy gastronomicznej i noclegowej,
- Organizacja punktów usług i obsługi dla turystów,
- Rozwój usług infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i agroturystycznej,
- Promocja ofert wydarzeń wykorzystujących unikatowe zasoby lokalne
- Aktywizacja społeczności lokalnej do współuczestnictwa w propagowaniu lokalnej kultury i tradycji obszaru.

Efekty działań:

- Wzrost atrakcyjności gminy dla turystów,
- Zwiększenie liczby osób spoza regionu korzystającej z usług infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i agroturystycznej,
- Zwiększenie więzi społecznych, integracji regionalnej, a także aktywizacji zawodowej mieszkańców.

Cel strategiczny 3. funkcjonalna przestrzeń publiczna i rozwinięta infrastruktura

3.1 Rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej

Kierunki działań:

- Rozwój i modernizacja lokalnych układów drogowych z uwzględnieniem ruchu rowerowego w celu podwyższenia parametrów technicznych i eksploatacyjnych, w tym podwyższenie bezpieczeństwa uczestników ruchu,
- Rozwój systemu transportu zbiorowego poprawiający dostępność komunikacyjną i mobilność mieszkańców gminy,
- Modernizacja sieci wodociągowej w gminie,
- Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w gminie,
- Przyłącza gospodarstw do sieci kanalizacji zbiorczej, budowa przydomowych oczyszczalni.

Efekty działań:

- Wzrost bezpieczeństwa uczestników ruchu,
- Poprawa dostępności komunikacyjnej i mobilności mieszkańców,
- Ograniczenie niekontrolowanego zrzutu ścieków.

3.2 Rozwój infrastruktury społecznej

Kierunki działań:

- Budowa i przebudowa infrastruktury sportowej na terenie gminy,
- Przebudowa i wyposażenie budynków instytucji kultury,
- Modernizacja i wyposażenie istniejących świetlic wiejskich,
- Zintegrowane planowanie rozwoju obszarów gminnych,
- Działania związane z adaptacją, rozbudową, modernizacją i wyposażeniem obiektów na potrzeby edukacji przedszkolnej i działalności kulturalnej,
- Realizacja prac konserwatorskich i modernizacyjnych obiektów zabytkowych.

Efekty działań:

- Możliwość organizacji lokalnych wydarzeń sportowych i kulturalnych,
- Wzrost uczestnictwa mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych,
- Stworzenie nowoczesnych i funkcjonalnych przestrzeni do integracji społecznej,
- Lepsze dostosowanie infrastruktury i usług do potrzeb mieszkańców.

3.3 Rewitalizacja fizyczna, gospodarcza i społeczna

Kierunki działań:

- Kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich, przywracająca lub nadająca nowe funkcje tym obszarom,
- Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości na terenach rewitalizowanych,
- Aktualizacja dokumentów planistycznych,
- Przebudowa i zagospodarowanie przestrzeni publicznych.

Efekty działań:

- Zwiększenie atrakcyjności i funkcjonalności zdegradowanych przestrzeni,
- Dostosowanie polityki przestrzennej do aktualnych potrzeb społecznych i gospodarczych,
- Poprawa estetyki i funkcjonalność otoczenia.

3.4 Usprawnienie zarządzania gminą i e-usługi

Kierunki działań:

- Rozwijanie portfolio cyfrowych usług oraz udostępnianie ich mieszkańcom, przedsiębiorcom i turystom,
- Rozwój systemów e-administracji i platform do załatwiania spraw urzędowych online,
- Doskonalenie jakości komunikowania i dostępu do informacji publicznej, dostępu do otwartych baz danych,
- Szkolenia dla pracowników administracji w zakresie kompetencji cyfrowych, komunikacyjnych i zarządzania projektami,
- Uproszczenie procedur administracyjnych i skrócenie czasu obsługi spraw.

Efekty działań

- Zwiększenie efektywności komunikacji między gminą, mieszkańcami i przedsiębiorcami,
- Podniesienie jakości obsługi mieszkańców,
- Wzmocnienie kompetencji kadr administracyjnych.

Cel strategiczny 4. Czyste środowisko naturalne

4.1 Zwiększenie wykorzystywania OZE

Kierunki działań:

- Popularyzacja rozwiązań OZE – montaż paneli fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych
- Wymiana istniejącego oświetlenia ulicznego na energooszczędne,
- Szkolenia z zakresu efektywności energetycznej i montażu instalacji OZE,
- Zwiększenie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i obiektów publicznych poprzez działania termomodernizacyjne i szersze wykorzystanie energii OZE,
- Instalacja magazynów energii dla stabilizacji sieci lokalnych.

Efekty działań:

- Wzrost udziału energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii,
- Wzrost świadomości ekologicznej i kompetencji mieszkańców w zakresie OZE,
- Obniżenie kosztów zużycia energii w infrastrukturze gminnej i budynkach mieszkalnych.

4.2 Wzrost gospodarczego wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Kierunki działań:

- Wspieranie rozwoju lokalnych inicjatyw energetycznych poprzez zachęcanie przedsiębiorców do inwestowania w mikroinstalacje OZE,
- Wspieranie wykorzystania biogazu w gospodarstwach rolnych,
- Udzielanie wsparcia doradczego dla przedsiębiorców w zakresie źródeł finansowania,
- Przygotowanie terenów inwestycyjnych z dostępem do infrastruktury i analizą potencjału OZE,
- Poprawa efektywności energetycznej funkcjonujących przedsiębiorstw.

Efekty działań:

- Wzrost liczby mikroinstalacji OZE wykorzystywanych w działalności gospodarczej,
- Wzrost liczby inwestycji współfinansowanych z funduszy krajowych i unijnych,
- Obniżenie kosztów operacyjnych przedsiębiorstw.

4.3 Promowanie efektywnego gospodarowania w rolnictwie

Kierunki działań:

- Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym dotyczącej oszczędzania zasobów i energii oraz idei gospodarki obiegu zamkniętego,
- Organizacja szkoleń i warsztatów z zakresu nowoczesnych technik upraw i hodowli oraz dostęp do doradztwa rolniczego w zakresie produkcji, ekonomii i ekologii,

- Wdrażanie rozwiązań ograniczających zużycie wody, nawozów i środków ochrony roślin,
- Poprawa efektywności korzystania z zasobów wodnych w rolnictwie,
- Włączanie rolników w procesy planowania i konsultacji publicznych.

Efekty działań:

- Podniesienie kwalifikacji rolników i mieszkańców w zakresie nowoczesnych, ekologicznych metod upraw i hodowli,
- Poprawa jakości produkcji rolnej z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju,
- Zmniejszenie negatywnego wpływu rolnictwa na środowisko.

4.4 Gospodarka niskoemisyjna

Kierunki działań:

- Wsparcie mieszkańców w wymianie nieekologicznych źródeł ogrzewania budynków poprzez wdrażanie programów wsparcia (np. Czyste Powietrze) i doradztwo dla mieszkańców,
- Uporządkowanie gospodarki cieplnej i dalszy rozwój indywidualnych źródeł ciepła,
- Rozwój niskoemisyjnego transportu publicznego i indywidualnego,
- Wspieranie inwestycji w odnawialne źródła energii.

Efekty działań:

- Reedukacja emisji zanieczyszczeń powietrza i poprawa jakości powietrza lokalnego,
- Zwiększenie efektywności systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej,
- Wzrost dostępności i jakości ekologicznego transportu publicznego.

4.5 Zwiększenie wykorzystania walorów przyrodniczych

Kierunki działań:

- Rozwój turystyki przyrodniczej i edukacyjnej poprzez tworzenie ścieżek przyrodniczych, dydaktycznych, rowerowych i spacerowych,
- Działania na rzecz ochrony obszarów cennych przyrodniczo,
- Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej w otoczeniu przyrody,
- Zakładanie parków wiejskich i terenów zieleni otwartej,
- Rozwijanie współpracy międzygminnej w zakresie ochrony i promocji walorów przyrodniczych.

Efekty działań:

- Zwiększenie liczby turystów korzystających z atrakcji przyrodniczych gminy,
- Zachowanie wysokiej jakości środowiska naturalnego i rozwój walorów rekreacyjnych,
- Wzmocnienie współpracy międzygminnej na rzecz ochrony i promocji walorów przyrodniczych.

3.4 Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

W poniższej tabeli zamieszczono oczekiwane rezultaty dla działań planowanych w ramach celów operacyjnych w wymiarze społecznym. Tabela zawiera również wskaźniki ich osiągnięcia.

Tabela 9 Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia - wymiar społeczny

Cel operacyjny i kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik
CEL STRATEGICZNY – ZINTEGROWANA I PRZEDSIĘBIORCZA SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA		
Cel operacyjny: Stymulowanie przedsiębiorczości mieszkańców Kierunki działań: • Wsparcie doradcze i informacyjne dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej, • Organizacja szkoleń i warsztatów z zakresu przedsiębiorczości i zarządzania, • Ułatwianie dostępu do doradztwa biznesowego, usług służących rozwijaniu kompetencji i umiejętności niezbędnych w nowoczesnej gospodarce, • Zorganizowanie stałego punktu informacyjno-konsultingowego dla przedsiębiorstw, udostępniającego informacje w zakresie pozyskiwania środków z UE na rozwój przedsiębiorczości, • Wspieranie powstawania i rozwijania przedsiębiorstw w wykorzystaniu nowych pomysłów oraz modeli biznesowych	• Poprawa atrakcyjności i wzmocnienie wizerunku gminy jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej, • Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatków od działalności gospodarczej, • Rozszerzenie wykorzystania potencjału rozwojowego	• Liczba podmiotów gospodarczych[szt.] • Ilość zorganizowanych szkoleń/warsztatów [szt.] • Liczba osób korzystających z doradztwa [szt.] • Zorganizowanie punktu informacyjno-konsultingowego [tak/nie]
Cel operacyjny: Przeciwdziałanie bezrobociu i rozwój rynku pracy Kierunki działań: • Przedsięwzięcia na rzecz osób pracujących, w celu poprawy ich sytuacji na rynku pracy oraz warunków pracy, • Rozwijanie form współpracy gminy z przedsiębiorcami i zapewnienie systemowego wsparcia przedsiębiorcom oraz mieszkańcom aktywnym na rynku pracy, • Wsparcie edukacji młodzieży i dorosłych w zakresie kompetencji potrzebnych na rynkach pracy, • Aktywizacja i wsparcie zawodowe osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży oraz osób długotrwale bezrobotnych poprzez kompleksowe działania takie jak staże, szkolenia zawodowe, doradztwo i inne instrumenty rynku, • Dostosowanie działalności instytucji rynku pracy do potrzeb zmieniającej się gospodarki	• Wzrost przedsiębiorczości oraz ograniczenie skali bezrobocia • Wzrost aktywności zawodowej mieszkańców, • Lepsze dostosowywanie kwalifikacji pracowników do potrzeb rynku pracy	• Wskaźnik bezrobocia [%] • Liczba staży/szkoleń zawodowych organizowanych w ciągu roku[szt.] • Ilość podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców [szt.]

Cel operacyjny i kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik
Cel operacyjny: Rozwój usług społecznych i wzrost bezpieczeństwa Kierunki działań: • Rozwój usług opiekuńczych i społecznych przeznaczonych dla różnych grup wiekowych (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci do lat 3 oraz osób z niepełnosprawnościami), • Upowszechnianie i polepszenie jakości edukacji ogólnej, • Rozwój na poziomie gminy i powiatu spójnego systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla młodzieży szkolnej, • Rozwój i poprawa dostępności oraz jakości świadczonych usług medycznych, • Stworzenie sprawnego systemu alarmowania i ostrzegania mieszkańców przed zagrożeniami związanymi z warunkami pogodowymi i działaniami zbrojnymi, • Rozwój e-usług, m. in. cyfryzacja obsługi klienta w Urzędzie Gminy i podległych mu jednostkach, • Rozwój i poprawa dostępności do usług społecznych (wspieranie osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych, działania z zakresu polityki prorodzinnej i systemu pieczy zastępczej, działanie Zespołu Interdyscyplinarnego)	• Wzrost poziomu edukacji szkolnej, • Zwiększenie i poprawa efektywności, skuteczności i użyteczności świadczenia lokalnych usług publicznych, • Zwiększenie bezpieczeństwa publicznego, • Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami, • Zabezpieczenie miejsc socjalnych, • Poprawa funkcjonowania osób i rodzin zagrożonych marginalizacją, • Wsparcie asystenta rodziny, • Wzrost poczucia bezpieczeństwa osób doznających przemocy domowej	• Liczba żłobków [szt.] • Liczba dzieci objętych opieką żłobkową na terenie gminy [os.] • Średnie wyniki egzaminów [%] • Liczba publicznych placówek medycznych [szt.] • Liczba działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej prowadzonych w mieście [szt.] • Liczba wspartych jednostek OSP [szt.] • Istnienie systemu alarmowania i ostrzegania [tak/nie] • Liczba przyznanych usług opiekuńczych i sąsiedzkich [szt.] • Liczba przyznanych asystentów dla osób z niepełnosprawnościami [szt.] • Liczba działań w stosunku do osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej [szt.]

Cel operacyjny i kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik
		• Liczba rodzin objętych asystentem rodziny [szt.]
Cel operacyjny: Inkluzja społeczna Kierunki działań: • Aktywizacja lokalnych społeczności oraz wzmacnianie poczucia tożsamości i integracji, • Promocja i wspieranie aktywności społecznej osób starszych i niepełnosprawnych • Zapewnienie warunków dla organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży, • Organizacja zajęć dla seniorów poprzez działania obejmujące elementy kultury, działania prozdrowotne oraz integracyjno-aktywizujące, • Wspieranie lokalnych kół i grup ludowych w celu kultywowania folkloru.	• Wzrost tożsamości lokalnej, poczucia dumy z mieszkania w gminie oraz poczucia wspólnoty mieszkańców, • Poprawa relacji społecznych oraz ograniczenia grupy osób wymagających wsparcia ze strony instytucji pomocy społecznej.	• liczba wydarzeń integracyjnych [szt.] • odsetek mieszkańców zaangażowanych aktywnie społecznie [%] • liczba podejmowanych inicjatyw w zakresie aktywizacji społecznej [szt.]

Źródło: opracowanie własne

W poniższej tabeli zamieszczono oczekiwane rezultaty dla działań planowanych w ramach celów operacyjnych w wymiarze gospodarczym. Tabela zawiera również wskaźniki ich osiągnięcia.

Tabela 10 Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia - wymiar gospodarczy

Cel operacyjny i kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik
CEL STRATEGICZNY – ROZWINIĘTA GOSPODARKA I PROMOCJA GMINY		
Cel operacyjny: Rozwój lokalnych przedsiębiorstw Kierunki działań: • Rozwój branż obsługujących sektor rolno-spożywczy, • Wsparcie przedsiębiorczości i gospodarki ukierunkowanej specjalistycznie, • Tworzenie przyjaznego klimatu i warunków do inwestowania, w tym aktywne pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych, • Wspieranie lokalnych przedsiębiorców w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych, • Wsparcie doradcze i promocyjne dla osób rozpoczynających oraz rozwijających działalność gospodarczą.	• Wzmocnienie konkurencyjności firm na terenie gminy, • Utworzenie nowych miejsc pracy.	• Liczba osób korzystających z doradztwa [szt.] • Liczba przedsiębiorców korzystających z pomocy funduszy zewnętrznych [szt.] • Liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie gminy [szt.] • Liczna nowych inwestorów zewnętrznych [szt.]
Cel operacyjny: Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych Kierunki działań: • Promowanie przyjaznych środowisku rozwiązań w procesie produkcji rolnej, • Wspieranie powstawania ekologicznych i specjalistycznych gospodarstw rolnych, • Ułatwianie wejścia rolników posiadających odpowiednie umiejętności do sektora rolnictwa, • Szkolenia i doradztwo dla rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego oraz pozyskiwanie funduszy unijnych, • Wzmacnianie innowacyjności i zaawansowania technologicznego gospodarstw rolnych.	• Rozwój wiedzy, kwalifikacji i umiejętności rolników, • Zwiększona wydajność pracy w rolnictwie, • Zwiększenie popytu na różnego rodzaju usługi na rzecz rolnictwa.	• Liczba gospodarstw rolnych [szt.] • Liczba szkoleń dla rolników [szt.] • Liczba nowych technologii wprowadzonych w gospodarstwach rolnych [szt.]

Cel operacyjny i kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik
Cel operacyjny: Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i promocja gminy Kierunki działań: • Opracowanie i bieżące poszerzanie gminnej oferty inwestycyjnej, • Zbudowanie marki gminy i e-promocja, • Stworzenie katalogu produktów lokalnych oraz ich promocja, • Przygotowanie terenów pod inwestycję, promocja oferty gospodarczej gminy i przyciąganie inwestycji z zewnątrz, • Realizacja inwestycji drogowych kluczowych dla rozwoju gospodarczego.	• Wzrost atrakcyjności gminy dla inwestorów zewnętrznych, • Poprawa warunków dla działalności przedsiębiorstw, • Wzmocnienie atrakcyjności gospodarczej gminy.	• Liczba punktów informacyjnych [szt.] • Liczba akcji promocyjnych produktów lokalnych [szt.] • Ilość informacji promocyjnych umieszczonych na stronie internetowej gminy [szt.] • Ilość inwestycji drogowych [szt.]
Cel operacyjny: Infrastruktura turystyczna Kierunki działań: • Odnawianie lub poprawa stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym zabytkowych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego i rozwoju turystyki na obszarach wiejskich, • Rozwój bazy gastronomicznej i noclegowej, • Organizacja punktów usług i obsługi dla turystów, • Rozwój usług infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i agroturystycznej, • Promocja ofert wydarzeń wykorzystujących unikatowe zasoby lokalne, • Aktywizacja społeczności lokalnej do współuczestnictwa w propagowaniu lokalnej kultury i tradycji obszaru	• Wzrost atrakcyjności gminy dla turystów, • Zwiększenie liczby osób spoza regionu korzystającej z usług infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i agroturystycznej, • Zwiększenie więzi społecznych, integracji regionalnej, a także aktywizacji zawodowej mieszkańców	• Liczba lokali gastronomicznych i noclegowych [szt.] • Liczba przeprowadzonych inicjatyw promujących gminę [szt.] • Liczba punktów usług i obsługi dla turystów [szt.] • Liczba wydarzeń kulturalnych [szt.] • Liczba obiektów zabytkowych [szt.] • Liczba wydarzeń sportowych [szt.]

Źródło: opracowanie własne

W poniższej tabeli zamieszczono oczekiwane rezultaty dla działań planowanych w ramach celów operacyjnych w wymiarze przestrzennym. Tabela zawiera również wskaźniki ich osiągnięcia.

Tabela 11 Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia - wymiar przestrzenny

Cel operacyjny i kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik
CEL STRATEGICZNY – FUNKCJONALNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA I ROZWNIĘTA INFRASTRUKTURA		
Cel operacyjny: Rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej Kierunki działań: • Rozwój i modernizacja lokalnych układów drogowych z uwzględnieniem ruchu rowerowego w celu podwyższenia parametrów technicznych i eksploatacyjnych, w tym podwyższenie bezpieczeństwa uczestników ruchu, • Rozwój systemu transportu zbiorowego poprawiający dostępność komunikacyjną i mobilność mieszkańców gminy, • Modernizacja sieci wodociągowej w gminie, • Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w gminie, • Przyłącza gospodarstw do sieci kanalizacji zbiorczej, budowa przydomowych oczyszczalni.	• Wzrost bezpieczeństwa uczestników ruchu, • Poprawa dostępności komunikacyjnej i mobilności mieszkańców, • Ograniczenie niekontrolowanego zrzutu ścieków.	• Długość dróg, w ciągu których przeprowadzono modernizację [km] • Liczba środków transportu publicznego [szt.] • Długość sieci wodociągowej [km] • Długość kanalizacji [km] • Ilość przydomowych oczyszczalni [szt.]
Cel operacyjny: Rozwój infrastruktury społecznej Kierunki działań: • Budowa i przebudowa infrastruktury sportowej na terenie gminy, • Przebudowa i wyposażenie budynków instytucji kultury, • Modernizacja i wyposażenie istniejących świetlic wiejskich, • Zintegrowane planowanie rozwoju obszarów gminnych, • Działania związane z adaptacją, rozbudową, modernizacją i wyposażeniem obiektów na potrzeby edukacji przedszkolnej i działalności kulturalnej, • Realizacja prac konserwatorskich i modernizacyjnych obiektów zabytkowych.	• Możliwość organizacji lokalnych wydarzeń sportowych i kulturalnych, • Wzrost uczestnictwa mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych, • Stworzenie nowoczesnych i funkcjonalnych przestrzeni do integracji społecznej, • Lepsze dostosowanie infrastruktury i usług do potrzeb mieszkańców	• Ilość obiektów sportowych [szt.] • Liczba budynków instytucji kultury [szt.] • Liczba zmodernizowanych budynków użyteczności publicznej [szt.] • Liczba zmodernizowanych obiektów zabytkowych [szt.

Cel operacyjny i kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik
Cel operacyjny: Rewitalizacja fizyczna, gospodarcza i społeczna Kierunki działań: • Kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich, przywracająca lub nadająca nowe funkcje tym obszarom, • Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości na terenach rewitalizowanych, • Aktualizacja dokumentów planistycznych, • Przebudowa i zagospodarowanie przestrzeni publicznych.	• Zwiększenie atrakcyjności i funkcjonalności zdegradowanych przestrzeni, • Dostosowanie polityki przestrzennej do aktualnych potrzeb społecznych i gospodarczych, • Poprawa estetyki i funkcjonalność otoczenia.	• Ilość zaktualizowanych dokumentów planistycznych [szt.] • Liczba terenów i obiektów poddanych rewitalizacji [szt.] • Powierzchnia zagospodarowanych terenów zielonych [ha] • Gęstość zabudowy [ha]
Cel operacyjny: Usprawnienie zarządzania gminą i e-usługi Kierunki działań: • Rozwijanie portfolio cyfrowych usług oraz udostępnianie ich mieszkańcom, przedsiębiorcom i turystom, • Rozwój systemów e-administracji i platform do załatwiania spraw urzędowych online, • Doskonalenie jakości komunikowania i dostępu do informacji publicznej, dostępu do otwartych baz danych, • Szkolenia dla pracowników administracji w zakresie kompetencji cyfrowych, komunikacyjnych i zarządzania projektami, • Uproszczenie procedur administracyjnych i skrócenie czasu obsługi spraw.	• Zwiększenie efektywności komunikacji między gminą, mieszkańcami i przedsiębiorcami, • Podniesienie jakości obsługi mieszkańców, • Wzmocnienie kompetencji kadr administracyjnych.	• Ilość szkoleń dla pracowników administracji [szt.] • Liczba wprowadzonych e-usług [szt.] • Zadowolenie z jakości usługi administracyjnych [tak/nie] • Liczba interesantów on-line [szt.]

Źródło: opracowanie własne

W poniższej tabeli zamieszczono oczekiwane rezultaty dla działań planowanych w ramach celów operacyjnych w wymiarze środowiskowym. Tabela zawiera również wskaźniki ich osiągnięcia.

Tabela 12 Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia - wymiar środowiskowy

Cel operacyjny i kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik
CEL STRATEGICZNY – CZYSTE ŚRODOWISKO NATURALNE		
Cel operacyjny: Zwiększenie wykorzystywania OZE Kierunki działań: • Popularyzacja rozwiązań OZE – montaż paneli fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych, • Wymiana istniejącego oświetlenia ulicznego na energooszczędne, • Szkolenia z zakresu efektywności energetycznej i montażu instalacji OZE, • Zwiększenie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i obiektów publicznych poprzez działania termomodernizacyjne i szersze wykorzystanie energii OZE, • Instalacja magazynów energii dla stabilizacji sieci lokalnych.	• Wzrost udziału energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii, • Wzrost świadomości ekologicznej i kompetencji mieszkańców w zakresie OZE, • Obniżenie kosztów zużycia energii w infrastrukturze gminnej i budynkach mieszkalnych	• Ilość instalacji OZE [szt.] • Liczba energooszczędnych punktów oświetleniowych [szt.] • Liczba szkoleń [szt.] • Ilość przeprowadzonych termomodernizacji [szt.]
Cel operacyjny: Wzrost gospodarczego wykorzystania odnawialnych źródeł energii Kierunki działań: • Wspieranie rozwoju lokalnych inicjatyw energetycznych poprzez zachęcanie przedsiębiorców do inwestowania w mikroinstalacje OZE, • Wspieranie wykorzystania biogazu w gospodarstwach rolnych, • Udzielanie wsparcia doradczego dla przedsiębiorców w zakresie źródeł finansowania, • Przygotowanie terenów inwestycyjnych z dostępem do infrastruktury i analizą potencjału OZE, • Poprawa efektywności energetycznej funkcjonujących przedsiębiorstw.	• Wzrost liczby mikroinstalacji OZE wykorzystywanych w działalności gospodarczej, • Wzrost liczby inwestycji współfinansowanych z funduszy krajowych i unijnych, • Obniżenie kosztów operacyjnych przedsiębiorstw.	• Ilość akcji edukacyjnych dla przedsiębiorców [szt.] • Liczba udzielonych dotacji [szt.] • Liczba przedsiębiorstw posiadających instalacje OZE [szt.]

Cel operacyjny i kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik
Cel operacyjny: Promowanie efektywnego gospodarowania w rolnictwie Kierunki działań: • Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym dotyczącej oszczędzania zasobów i energii oraz idei gospodarki obiegu zamkniętego, • Organizacja szkoleń i warsztatów z zakresu nowoczesnych technik upraw i hodowli oraz dostęp do doradztwa rolniczego w zakresie produkcji, ekonomii i ekologii, • Wdrażanie rozwiązań ograniczających zużycie wody, nawozów i środków ochrony roślin, • Poprawa efektywności korzystania z zasobów wodnych w rolnictwie, • Włączanie rolników w procesy planowania i konsultacji publicznych.	• Podniesienie kwalifikacji rolników i mieszkańców w zakresie nowoczesnych, ekologicznych metod upraw i hodowli, • Poprawa jakości produkcji rolnej z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, • Zmniejszenie negatywnego wpływu rolnictwa na środowisko.	• Liczba akcji edukacji ekologicznej [szt.] • Liczba szkoleń i warsztatów z zakresu ekologii [szt.] • Liczba akcji z zakresu Dobrych Praktyk Rolniczych [szt.]
Cel operacyjny: Gospodarka niskoemisyjna Kierunki działań: • Wsparcie mieszkańców w wymianie nieekologicznych źródeł ogrzewania budynków poprzez wdrażanie programów wsparcia (np. Czyste Powietrze) i doradztwo dla mieszkańców, • Uporządkowanie gospodarki cieplnej i dalszy rozwój indywidualnych źródeł ciepła, • Rozwój niskoemisyjnego transportu publicznego i indywidualnego, • Wspieranie inwestycji w odnawialne źródła energii.	• Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza i poprawa jakości powietrza lokalnego, • Zwiększenie efektywności systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej, • Wzrost dostępności i jakości ekologicznego transportu publicznego.	• Liczba beneficjentów programu Czyste Powietrze [szt.] • Liczba wymienionych nieekologicznych źródeł ciepła [szt.]
Cel operacyjny: Zwiększenie wykorzystania walorów przyrodniczych Kierunki działań: • Rozwój turystyki przyrodniczej i edukacyjnej poprzez tworzenie ścieżek przyrodniczych, dydaktycznych, rowerowych i spacerowych, • Działania na rzecz ochrony obszarów cennych przyrodniczo, • Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej w otoczeniu przyrody, • Zakładanie parków wiejskich i terenów zieleni otwartej, • Rozwijanie współpracy międzygminnej w zakresie ochrony i promocji walorów przyrodniczych.	• Zwiększenie liczby turystów korzystających z atrakcji przyrodniczych gminy, • Zachowanie wysokiej jakości środowiska naturalnego i rozwój walorów rekreacyjnych, • Wzmocnienie współpracy międzygminnej na rzecz ochrony i promocji walorów przyrodniczych.	• Liczba ścieżek przyrodniczych [szt.] • Liczba form ochrony przyrody [szt.] • Powierzchnia zieleni urządzonej [ha] • Ilość akcji promocyjnych [szt.]

Źródło: opracowanie własne

3.5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Radecznica

Gmina Radecznica jest gminą wiejską położoną w powiecie zamojskim, w województwie lubelskim. Jej obszar charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą terenu, obejmującą wzniesienia i doliny, co wpływa na urozmaicenie krajobrazu oraz występowanie cennych obszarów przyrodniczych. Przestrzeń gminy podzielona jest na kilka miejscowości, spośród których centralną rolę pełni wieś Radecznica, będąca siedzibą władz samorządowych oraz ośrodkiem administracyjnym, usługowym i kulturowym dla całego obszaru. Ze względu na wiejski charakter gminy zabudowa mieszkaniowa występuje głównie jako element zintegrowany zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych. Obszary najbardziej zurbanizowane na terenie gminy charakteryzują się i będą rozwijane jako obszary o stosunkowo skoncentrowanej zabudowie. Radecznica pozostanie centralnym ośrodkiem, ale będzie rozwijana w kierunku pełniejszego funkcjonowania jako centrum usług publicznych, administracyjnych i kulturowych dla mieszkańców całej gminy.

Dominującą funkcją w gminie pozostaje działalność rolnicza, której przestrzenie zajmują większość powierzchni. W wielu miejscach występują także tereny leśne oraz fragmenty przyrodniczo cenne, które warunkują rozmieszczenie innych funkcji i ograniczają możliwość zabudowy. Obszary te stwarzają również potencjał dla rozwoju turystyki i rekreacji, zwłaszcza agroturystyki, wykorzystującej walory krajobrazowe i przyrodnicze gminy. Zakłada się rozwój funkcji agroturystycznych i turystyki wiejskiej przede wszystkim w obrębie istniejących jednostek osadniczych oraz terenów przewidzianych do pełnienia funkcji usługowych i rekreacyjnych, z zachowaniem terenów produkcji rolniczej, lasów oraz obszarów pełniących funkcje przyrodnicze. Zabudowa produkcji rolnej i gospodarczej będzie skoncentrowana na terenach przeznaczonych na ten cel, z zastrzeżeniem minimalizacji lub braku oddziaływań szkodliwych dla środowiska i komfortu życia mieszkańców. Na terenach produkcji rolniczej podstawową formę zagospodarowania stanowi zabudowa zagrodowa związana z prowadzeniem gospodarstw rolnych. Rozwój funkcji mieszkaniowych i usługowych koncentruje się natomiast w wyznaczonych strefach wielofunkcyjnych oraz obszarach uzupełnienia zabudowy.

Układ osadniczy gminy ma charakter pasmowy i punktowy, oparty na sieci dróg lokalnych i powiatowych, które łączą poszczególne wsie z Radecznicą oraz sąsiednimi gminami. Sieć ta determinuje dostępność funkcji usługowych, komunikacyjnych i społecznych, a także wpływa na potencjał rozwojowy poszczególnych miejscowości. W przyszłości zakłada się poprawę spójności sieci transportowej, tak aby wszystkie wsie były lepiej skomunikowane z centrum gminy i zewnętrznymi ośrodkami, a jednocześnie zachowana została równowaga między intensywnym rozwojem a ochroną krajobrazu i przyrody. Planowana obwodnica Gorajca w przyszłości zwiększy bezpieczeństwo i płynność ruchu w rejonie miejscowości, odciążając centrum od tranzytowego ruchu ciężkiego. Dzięki temu możliwe będzie lepsze zagospodarowanie przestrzeni w samym Gorajcu i okolicznych wsiach – tereny dotąd mniej atrakcyjne ze względu na natężenie ruchu mogą być przeznaczone pod rozwój funkcji mieszkaniowych, usługowych lub turystycznych. Jednocześnie obwodnica wzmocni

dostępność komunikacyjną całej gminy, co ułatwi integrację peryferyjnych miejscowości z centrum gminy oraz zwiększy potencjał inwestycyjny w strefach przemysłowo-usługowych zlokalizowanych w pobliżu tras o wyższym standardzie.

Powiązania funkcjonalne gminy koncentrują się przede wszystkim na rolnictwie i podstawowych usługach, jednak coraz większą rolę odgrywa funkcja turystyczno-rekreacyjna. Zakłada się wzmocnienie funkcji turystycznej i rekreacyjnej – przede wszystkim poprzez wykorzystanie walorów kulturowych i przyrodniczych gminy takich jak Bazylika św. Antoniego z Padwy w Radecznicy oraz powiązanie jej z trasami rowerowymi o znaczeniu regionalnym, w tym ze szlakiem Green Velo, który przebiega przez wschodnią Polskę i przyciąga turystów zainteresowanych rowerową eksploracją regionu. Dzięki temu ruch turystyczny obejmowałby zarówno pieszych, rowerzystów jak i pielgrzymów odwiedzających sanktuarium. Rozwój funkcji turystycznej powinien koncentrować się przede wszystkim w istniejących jednostkach osadniczych oraz na terenach przeznaczonych pod funkcje usługowe i rekreacyjne, z zachowaniem ciągłości systemu przyrodniczego oraz ochrony obszarów objętych formami ochrony przyrody. Funkcja mieszkaniowa i usługowa w miejscowościach bazowych będzie wspierać rozwój turystyki, tworząc komplementarną strukturę przestrzenną.

Rozwój infrastruktury technicznej w gminie ma na celu zapewnienie równomiernego dostępu do podstawowych usług mieszkańcom wszystkich miejscowości. Obejmuje modernizację i rozbudowę sieci wodociągowych, kanalizacyjnych, energetycznych oraz telekomunikacyjnych, co pozwoli na poprawę komfortu życia i warunków prowadzenia działalności gospodarczej. W szczególności istotne jest zapewnienie odpowiedniego standardu infrastruktury w miejscowościach położonych dalej od centrum, aby wyrównać poziom obsługi technicznej w całej gminie i wspierać zrównoważony rozwój przestrzenny.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Radecznica opracowano w oparciu o ustalenia projektu Planu Ogólnego Gminy Radecznica. W modelu przyjęto podział obszaru gminy na strefy planistyczne odpowiadające podstawowym funkcjom przestrzennym, obejmujące strefę wielofunkcyjną z zabudową wielorodzinną (SW), strefę wielofunkcyjną z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ), strefę wielofunkcyjną z zabudową zagrodową (SZ), strefę usługową (SU), strefę gospodarczą (SP), strefę produkcji rolniczej (SR), strefę infrastrukturalną (SI), strefę zieleni i rekreacji (SN), strefę cmentarną (SC), strefę otwartą (SO) oraz strefę komunikacyjną (SK). Poszczególne strefy planistyczne określają dominujące przeznaczenie terenów oraz zasady ich zagospodarowania, umożliwiając zachowanie rolniczego charakteru gminy przy jednoczesnym zapewnieniu możliwości rozwoju funkcji mieszkaniowych, usługowych, gospodarczych i infrastrukturalnych. Wyznaczenie tych stref pozwala na różnicowanie zasad zagospodarowania przestrzennego w zależności od pełnionej funkcji, zapewnia ochronę terenów rolnych i przyrodniczych oraz umożliwia koncentrację nowej zabudowy w obszarach do tego przeznaczonych.

Projekt Planu Ogólnego wyznacza obszary uzupełnienia zabudowy jako podstawowe miejsca lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej i usługowej, przy jednoczesnym ograniczeniu rozwoju

rozproszonego osadnictwa. Rozwój nowej zabudowy przewidziano przede wszystkim na terenach już zainwestowanych oraz wyposażonych lub możliwych do wyposażenia w infrastrukturę techniczną, co pozwala efektywnie wykorzystać istniejące sieci oraz ograniczyć presję na grunty rolne i tereny leśne. Jednocześnie zachowano ochronę ciągłości systemu przyrodniczego, terenów leśnych oraz gruntów rolnych o wysokiej wartości produkcyjnej, co sprzyja racjonalnemu gospodarowaniu przestrzenią i ogranicza presję inwestycyjną na obszary cenne przyrodniczo.

Graficzne przedstawienie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej stanowi Załącznik nr 6 do Strategii Rozwoju Gminy Radecznica. Załącznik opracowano na podstawie projektu Planu Ogólnego Gminy Radecznica i przedstawia rozmieszczenie stref planistycznych, obszarów uzupełnienia zabudowy oraz głównych kierunków zagospodarowania przestrzennego, odzwierciedlając model funkcjonalno-przestrzenny przyjęty w projekcie Planu Ogólnego Gminy Radecznica.

3.6 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie

I. Ustalenia i rekomendacje w zakresie zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

- zachowanie terenów o cennych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych,
- ochrona terenów objętych ochroną prawną oraz innych obszarów cennych przyrodniczo,
- utrzymanie różnorodności biologicznej,
- ochrona, pielęgnacja i uzupełnienie zieleni urządzonej,
- zwiększenie małej retencji wodnej, w tym budowa zbiorników wodnych oraz wdrażanie proekologicznych metod retencjonowania wody w celu przeciwdziałania skutkom suszy,
- wykorzystanie obszarów zielonych do celów turystycznych i rekreacyjnych poprzez budowę ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych, budowę i utrzymanie infrastruktury rekreacyjnej,
- racjonalne i możliwie najbardziej ograniczone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów,
- ograniczenie działań związanych ze zmianą ukształtowania terenu na gruntach rolnych,
- promowanie i ograniczanie stosowania tradycyjnych paliw na rzecz niskoemisyjnych źródeł energii, w tym poprzez wykonywanie termomodernizacji budynków połączonej z wymianą źródeł ciepła,
- wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii,
- ograniczanie niskiej emisji wynikającej z ruchu samochodowego,
- rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym

II. Ustalenia i rekomendacje w zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

- ochrona różnorodności i wielokulturowości dziedzictwa kulturowego regionu i dóbr kultury współczesnej,

- rozwój funkcji turystycznej opartej na unikalnym dziedzictwie historycznym, podnoszącej atrakcyjność i walory użytkowe gminy,
- zachowanie i pielęgnowanie lokalnych tradycji związanych z rolniczym charakterem gminy,
- uzgadnianie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkich prac remontowych, adaptacyjnych oraz rozbiórkowych,
- podporządkowanie nowej zabudowy historycznej kompozycji przestrzennej.

III. Ustalenia i rekomendacje w zakresie zmian w strukturze zagospodarowania terenów, tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych,
- zarezerwowanie nowych terenów dla rozwoju funkcji mieszkaniowej,
- dążenie do poprawy warunków mieszkaniowych poprzez modernizację istniejącej zabudowy mieszkaniowej, jak również realizację nowego budownictwa jednorodzinnego,
- podniesienie standardu istniejących terenów usługowych,
- na terenach wiejskich jakiekolwiek formy działalności gospodarczej powinny powstawać z zachowaniem pełnego bezpieczeństwa dla środowiska i niekolizyjności w stosunku do zabudowy mieszkaniowej,
- rozwój turystyki na terenie gminy w sposób zrównoważony i zharmonizowany ze środowiskiem naturalnym,
- dążenie do wsparcia rozwoju małych i średnich jednostek gospodarczych, wykorzystujących najnowsze i bezpieczne technologie przyjazne dla środowiska,
- dążenie do przyspieszenia rozwoju gospodarczego gminy poprzez pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych,
- podnoszenie dostępności terenów i obiektów usługowych dla osób ze szczególnymi potrzebami,

IV. Ustalenia i rekomendacje w zakresie zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130, 1907 i 1940 oraz z 2025 r. poz. 527 i 680)

W gminie Radecznica nie przewiduje się obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2.

V. Ustalenia i rekomendacje w zakresie zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

W celu realizacji lokalnych celów publicznych zaplanowano zadania ukierunkowane przede wszystkim na rozwój infrastruktury technicznej (w tym drogowej), infrastruktury rekreacyjno-turystycznej,

infrastruktury społecznej oraz służącej poprawie bezpieczeństwa publicznego. W przypadku lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego na terenie gminy Radecznica przyjmuje się w szczególności:

- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- dążenie do lokalizowania kluczowych inwestycji celu publicznego poza obszarami objętymi formami ochrony przyrody, o ile nie koliduje to z realizacją celu publicznego oraz obowiązującymi przepisami prawa,
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej gminy,
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu.

Realizacja inwestycji celu publicznego stanowi jeden z podstawowych warunków rozwoju Gminy Radecznica. Lokalizacja inwestycji celu publicznego, w tym przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko, jest możliwa również na terenach objętych formami ochrony przyrody, o ile odbywa się zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz z uwzględnieniem wymagań wynikających z przepisów dotyczących ochrony środowiska i ochrony przyrody. Inwestycje te mają istotne znaczenie dla zapewnienia mieszkańcom dostępu do infrastruktury technicznej, komunikacyjnej i społecznej oraz realizacji zadań własnych gminy.

VI. Ustalenia i rekomendacje kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

1. W zakresie transportu i komunikacji:
   - rozbudowa, przebudowa i remonty dróg powiatowych i gminnych do standardu przypisanego kategorii i klasie tych dróg, a w szczególności do utwardzenia nawierzchni i urządzenia ulic i dróg,
   - dążenie do ograniczenia ruchu indywidualnych pojazdów samochodowych, szczególnie na obszarach o dużych walorach przyrodniczych i dużej wrażliwości środowiska na czynniki antropopresyjne,
   - organizacja i zagospodarowanie historycznych szlaków kulturowych w formie tras rowerowych lub szlaków turystycznych,
   - rozbudowa sieci lokalnych tras rowerowych i ich integracji z regionalnymi trasami rowerowymi,
2. W zakresie infrastruktury technicznej i społecznej
   - dalszy rozwój systemów infrastruktury technicznej, w tym wodno-kanalizacyjnej, będącej podstawą do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z działalnością gospodarczą,

- na terenach, które z uzasadnionych ekonomicznie względów nie zostaną objęte zbiorczą kanalizacją sanitarną zaleca się realizację przydomowych oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów dla zabudowy,
- utrzymywanie i poprawa jakości usług o charakterze publicznym (szkoły, przedszkola, instytucje kultury, obiekty sportowe), w tym bazy infrastrukturalnej oraz rozwój opieki nad osobami ze szczególnymi potrzebami,
- preferowanie lokalizacji instalacji do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych na obszarach i w miejscach o największym potencjale zasobowym.

3. W zakresie elektroenergetyki i telekomunikacji:
   - przebudowa elektroenergetycznych sieci napowietrznych na kablowe,
   - planowane zagospodarowanie nowych terenów powinno uwzględniać ich dostęp do sieci elektroenergetycznej i możliwość zasilania nowych odbiorców,
   - modernizacja i rozbudowa istniejącego systemu łączności poprzez zwiększanie zasięgu telefonii komórkowej oraz rozszerzanie dostępu do szerokopasmowego i bezprzewodowego Internetu,

VII. Ustalenia i rekomendacje w zakresie zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW powinny być określone w dokumentach planistycznych, w tym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz Planie Ogólnym Gminy Radecznica.

VIII. Ustalenia i rekomendacje w zakresie zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko zalicza się te przedsięwzięcia, które zostały określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w podziale na przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz te mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Ich lokalizacja określona jest przez przepisy prawa, w szczególności przez ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.) W przypadku takich przedsięwzięć, przed rozpoczęciem realizacji inwestycji, należy przeprowadzić ocenę oddziaływania na środowisko, która jest częścią procesu decyzyjnego i służy ochronie zasobów naturalnych oraz zdrowia ludzi.

IX. Ustalenia i rekomendacje w zakresie zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- promowanie dobrych praktyk rolniczych, takich jak stosowanie płodozmianu, ochrona gleb przed erozją, racjonalne nawożenie, stosowanie środków ochrony roślin zgodnie z zasadami integrowanej ochrony roślin, zwiększanie retencji wód na terenach rolnych, utrzymywanie zadrzewień śródpolnych oraz rozwój rolnictwa ekologicznego,
- wykorzystywanie w pierwszej kolejności na cele nierolnicze nieużytków oraz gruntów o najniższej przydatności produkcyjnej,
- przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy poprzez koncentrację nowej zabudowy w istniejących jednostkach osadniczych i obszarach uzupełnienia zabudowy, w celu ochrony zwartych kompleksów gruntów rolnych i leśnych oraz ograniczania ich fragmentacji,
- prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie ze sporządzonymi planami urządzenia lasu oraz uproszczonymi planami urządzenia lasu, zarówno w lasach państwowych, jak i prywatnych,
- udostępnianie i przystosowywanie kompleksów leśnych do potrzeb rekreacyjno-wypoczynkowych dla miejscowej ludności i turystów,

X. Ustalenia i rekomendacje w zakresie zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Gmina Radecznica nie posiada obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji w myśl ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 278). Na terenie gminy nie występują również obszary wymagające rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

3.7 Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Ze względu na potrzebę integrowania i koncentrowania działań rozwojowych na rzecz rozwijania powiązań funkcjonalnych w układach ponadlokalnych, w ramach kształtowania modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa lubelskiego oraz z uwagi na potrzebę ukierunkowania wsparcia, na poziomie regionalnym określone zostały Obszary Strategicznej Interwencji (OSI).

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) stanowią przestrzenne odzwierciedlenie potencjałów i problemów rozwojowych występujących na obszarze województwa lubelskiego. Są to obszary o znaczeniu priorytetowym dla samorządu województwa, a ich wyznaczenie wynika z racjonalnej potrzeby koncentracji interwencji na określonym terytorium.

W Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030 określono dwa typy obszarów strategicznej interwencji (OSI):

- MOF (miejskie obszary funkcjonalne) – właściwe do wspólnego planowania rozwoju na poziomie ponadlokalnym (w miastach i obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie), w tym poprzez wykorzystanie instrumentu ZIT,

- OSI subregionalne –rekomendowane do wspólnego planowania rozwoju na poziomie ponadlokalnym.

Gmina Radecznica wraz z MOF: Biłgoraja, Janowa Lubelskiego, Kraśnika, Tomaszowa Lubelskiego i Zamościa oraz czterdziestoma trzema gminami południowej części województwa należy do OSI Roztocze.

Czterdzieści jeden gmin spośród czterdziestu trzech gmin spoza MOF tworzących OSI Roztocze zostało określonych jako gminy należące do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją. Są to następujące gminy: Adamów, Aleksandrów, Batorz, Bełżec, Biszcza, Chrzanów, Frampol, Goraj, Jarczów, Józefów, Komarów-Osada, Krasnobród, Krynice, ubycza Królewska, Łabunie, Łaszczów, Łukowa, Miączyn, Nielisz, Obsza, Potok Górny, Potok Wielki, Rachanie, Radecznica, Sitno, Sułów, Susiec, Stary Zamość, Szastarka, Szczebrzeszyn, Tarnawatka, Telatyn, Tereszpol, Trzydnik Duży, Turobin, Tyszowce, Ulhówek, Wilkołaz, Zakrzew, Zakrzówek, Zwierzyniec. Pozostałe gminy wchodzące w skład obszaru, uznane za niezagrożone trwałą marginalizacją, to gminy Borzechów i Tarnogród.

Tabela 13 Zasięg terytorialny OSI Roztocze

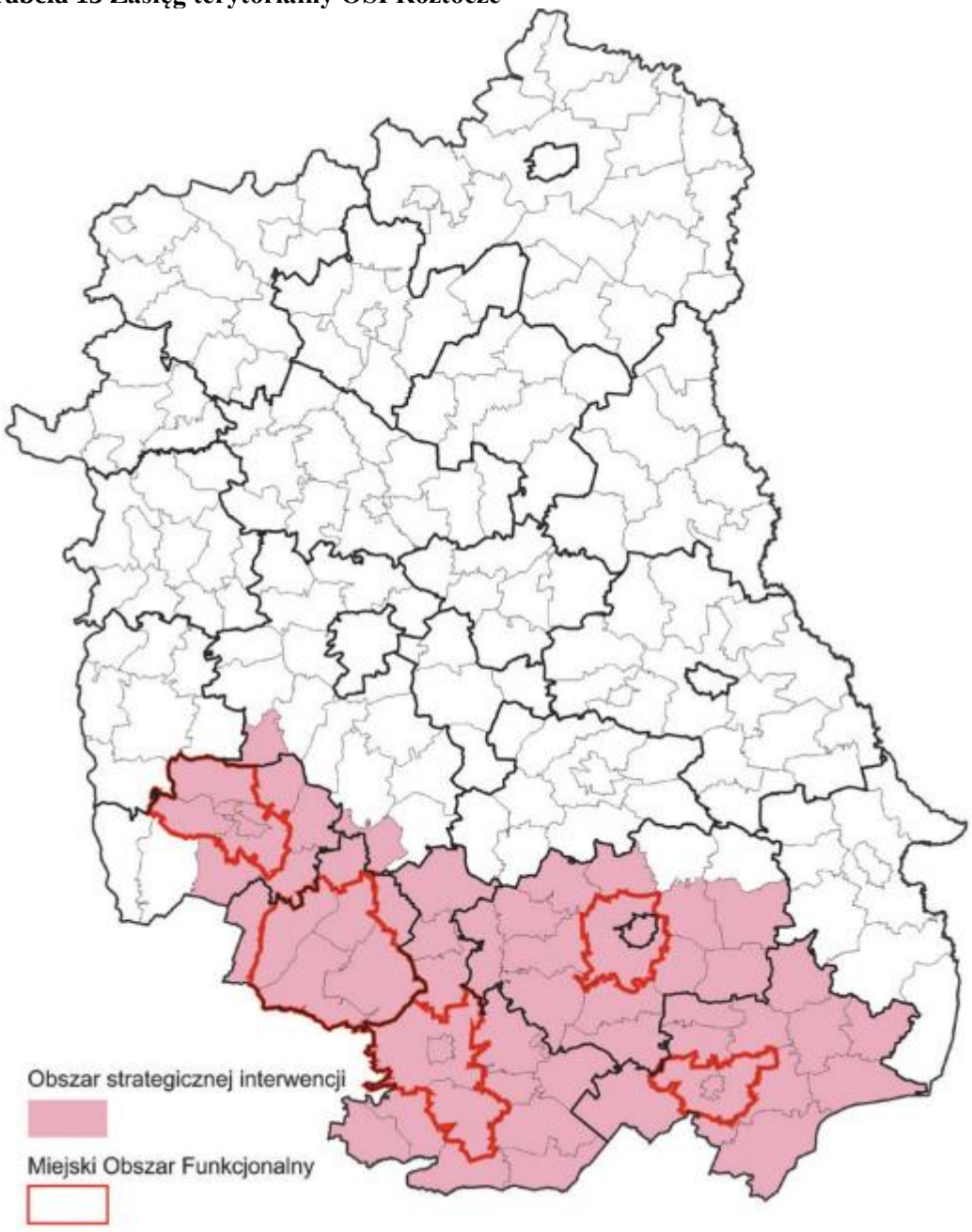

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku (SRWL), do przesłanek warunkujących delimitację obszaru w ostatecznym kształcie należą:

- wysoka lesistość, która w wielu gminach przekracza 50% powierzchni,
- duży udział powierzchni obszarów objętych różnymi formami ochrony przyrody,
- uznany wysoki potencjał turystyczny, w tym wynikający z unikalnego w skali kraju krajobrazu naturalno-kulturowego,
- wysokie walory krajoznawcze, które predestynują ten obszar do rozwoju aktywnych form wypoczynku, tj.: turystyki krajoznawczej, przyrodniczej, wędrówek pieszych i rowerowych, a także edukacji ekologicznej,

- sprzyjające warunki klimatyczne dla rozwoju turystyki zimowej i leczniczej oraz odpowiednie warunki hipsometryczne dla uprawiania sportów zimowych,
- złożona, wielofunkcyjna struktura przyrodnicza, stanowiąca o szczególnym znaczeniu obszaru w kształtowaniu powiązań ekologicznych,
- istniejące naturalne powiązania funkcjonalne w układzie transgranicznym,
- zidentyfikowane zasoby uzdrowiskowe (klimat leczniczy i wody mineralne),
- wysoki poziom nasłonecznienia.

Spośród kierunków interwencji / tematycznych obszarów wsparcia OSI Roztocze w kontekście realizacji celów i kierunków działań SRW , do powiązanych bezpośrednio z obszarem Gminy Radecznica należą:

1.1 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych

- Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej jako istotnego elementu regionalnej oferty turystycznej oraz ważnego czynnika poprawy ekonomicznej gospodarstw rolnych.

2.1 Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej

- Poprawa regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast

Przedsięwzięcia flagowe:

- Realizacja drogi ekspresowej Via Carpatia / S19;
- Przebudowa DK74, w tym budowa obwodnic: Dzwoli, Gorajca, Janowa Lubelskiego, Szczebrzeszyna, Zamościa;

2.4 Ochrona walorów środowiska

- Ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności

Przedsięwzięcia flagowe:

- Opracowanie planów ochrony oraz planów zadań ochronnych dla obszarów objętych prawną formą ochrony przyrody;
- Aktualizacja lokalnych dokumentów planistycznych w zakresie uwzględnienia działań i warunków zagospodarowania wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych.

3.4 Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo- -kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu

- Kreowanie i rozwijanie oferty ośrodków łączących funkcje edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne, wykorzystujących nowe trendy w turystyce,
- Rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo

kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe),

- Organizacja punktów usług i obsługi turystycznej dla turystyki zmotoryzowanej (np. caravanning, turystyka motocyklowa),
- Rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu zróżnicowanej oferty opartej o różne formy turystyki (np. kajakową, rowerową, nordic walking, konną, kulturową, historyczną, przyrodniczą, kulinarną itp.)

Przedsięwzięcia flagowe:

- Rozbudowa Green Velo

- Wspieranie rozwoju przemysłów kreatywnych oraz przemysłów kultury, przedsiębiorczości bazującej na lokalnych zasobach, dziedzictwie kulturowym i usługach edukacyjnych,
- Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych

4.4 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej

- Wspieranie działań i współpraca z właściwymi podmiotami na rzecz realizacji inwestycji sprzyjających pogłębianiu kontaktów międzyregionalnych, w tym w zakresie infrastruktury granicznej (budowa i rozbudowa przejść granicznych oraz dostosowanie ich do obsługi ruchu turystycznego) oraz poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, lotnisko, infrastruktura turystyczna)

Przedsięwzięcia flagowe

- Wspieranie rozbudowy istniejącej oraz budowy nowej infrastruktury poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, infrastruktura turystyczna).

- Wspieranie działań na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych na obszarach przygranicznych oraz rozwój zintegrowanej turystyki transgranicznej.

4. Część wdrożeniowa

4.1 System realizacji, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Realizacja strategii rozwoju gminy opiera się na spójnym systemie zarządzania, który zapewnia skuteczne wdrażanie przyjętych celów i działań. System ten obejmuje zarówno instytucje odpowiedzialne za koordynację i nadzór, jak i narzędzia planistyczne, finansowe oraz organizacyjne wspierające proces rozwojowy.

Za realizację Strategii odpowiedzialny jest wójt gminy Radecznica. Pracownicy samorządu gminnego są zobowiązani do zapoznania się z treścią Strategii. Wójt gminy wyznaczy obszary tematyczne, za które odpowiedzialne są poszczególne jednostki, wydziały lub pracownicy. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji Strategii będą:

- Sektor publiczny – władze samorządowe, Urząd Gminy Radecznica, jednostki organizacyjne gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego,
- Sektor prywatny – partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze,
- Sektor społeczny – mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne.

Rycina 7 System wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji strategii

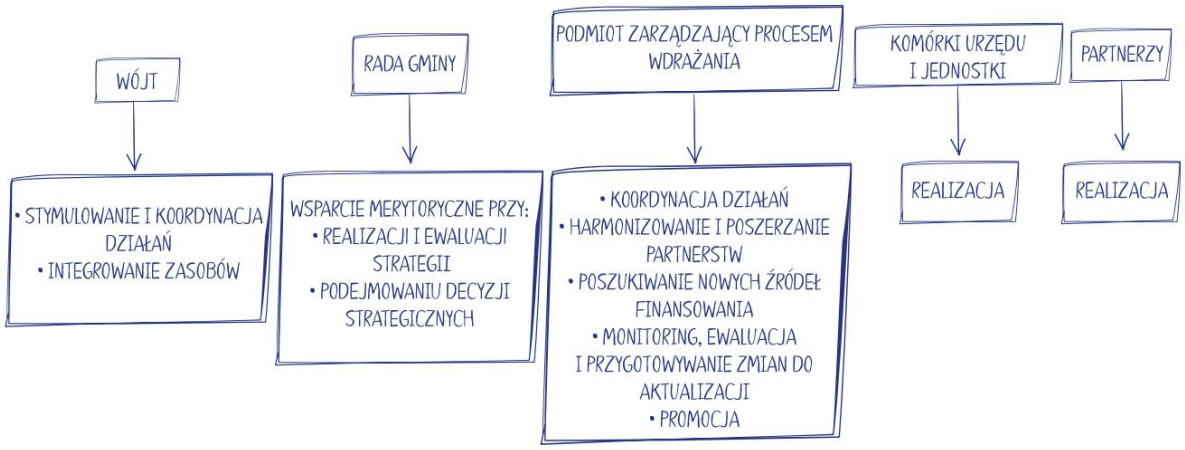

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy – poradnik praktyczny

Dokumenty wykonawcze strategii rozwoju gminy stanowią narzędzie operacyjne umożliwiające przełożenie celów strategicznych na konkretne działania, projekty i inicjatywy. Sporządzanie tych dokumentów powinno odbywać się w sposób systematyczny i zgodny z przyjętymi zasadami, tak aby zapewnić spójność, wykonalność i efektywność realizowanych działań.

Jako dokumenty wykonawcze względem strategii rozwoju należy rozumieć obowiązkowe lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w gminie. Poniższa tabela przedstawia zestawienie różnych dokumentów, które mogą wpływać na realizację poszczególnych celów Strategii. Nie jest to

jednak katalog zamknięty, co oznacza, że gmina może tworzyć inne niż wymienione dokumenty programowe w celu rozwiązywania poszczególnych problemów.

Tabela 14 Plan wykonawczy Strategii Rozwoju Gminy Radecznica na lata 2025 - 2035

Cel strategiczny	Dokumenty wykonawcze
Zintegrowana i przedsiębiorcza społeczność lokalna	• strategia rozwiązywania problemów społecznych, • program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, • program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, • program przeciwdziałania narkomanii, • gminny program rewitalizacji, • plan odnowy miejscowości, • program wspierania rodziny.
Rozwinięta gospodarka i promocja gminy	• wieloletni plan inwestycyjny, • plan ogólny gminy, • plan rozwoju sieci drogowej wraz z planami finansowania w zakresie dróg gminnych, • program rozwoju przedsiębiorczości, • wieloletnia prognoza finansowa.
Funkcjonalna przestrzeń publiczna i rozwinięta infrastruktura	• studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, • miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, • założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, • wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, • plan ogólny gminy.
Czyste środowisko naturalne oraz jego ochrona	• Program ochrony środowiska, • Plan gospodarki niskoemisyjnej, • Program usuwania azbestu, • Gminny plan zarządzania kryzysowego, • Gminny program opieki nad zabytkami, • Plan adaptacji do zmian klimatu.

Źródło: opracowanie własne

4.1.1 Monitoring

Monitoring realizacji strategii rozwoju gminy stanowi kluczowy element zarządzania rozwojem lokalnym. Jego celem jest systematyczne śledzenie postępów we wdrażaniu działań, ocena skuteczności podejmowanych inicjatyw oraz zapewnienie bieżącej informacji o stopniu osiągania celów strategicznych. Dzięki monitoringowi możliwe jest szybkie reagowanie na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne oraz wprowadzanie niezbędnych korekt do planowanych działań, które zwiększą efektywność realizacji polityk publicznych.

Zgodnie z art. 28aa ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153) wójt gminy zobowiązany jest do przedstawienia corocznego raportu o stanie gminy, system monitorowania wpisywać się będzie w proces tworzenia tego dokumentu. Raport obejmuje podsumowanie działalności władz samorządowych w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, strategii, programów i uchwał rady gminy. Jednocześnie monitorowanie Strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach i projektach.

Monitoring prowadzony będzie w oparciu o analizę wskaźników, odnoszących się do poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych oraz na podstawie własnych danych. Wskaźniki te obejmują zarówno aspekty ilościowe jak i jakościowe. Wskaźniki monitorowania postępu realizacji strategii powinny być analizowane co najmniej raz w roku.

4.1.2 Ewaluacja

Ewaluacja strategii rozwoju gminy stanowi proces oceny jakości, skuteczności i adekwatności działań podejmowanych w ramach realizacji celów strategicznych. Jej głównym zadaniem jest odpowiedź na pytanie, w jakim stopniu zrealizowane projekty i programy przyczyniły się do osiągania zakładanych rezultatów oraz jakie czynniki sprzyjały lub utrudniały ich wdrażanie. Ewaluacja ma charakter pogłębionej analizy, uzupełniającej monitoring, i pozwala na wyciąganie wniosków niezbędnych do dalszego doskonalenia polityki rozwojowej gminy.

Wyniki ewaluacji powinny być przedstawiane w formie raportów zawierających analizę osiągniętych rezultatów, identyfikację barier i dobrych praktyk, a także rekomendacje dotyczące dalszych kierunków rozwoju. Raporty te stanowią istotną podstawę do aktualizacji strategii i wyznaczania nowych priorytetów, zapewniając ciągłość i elastyczność procesu zarządzania rozwojem lokalnym.

4.1.3 Aktualizacja strategii

4.2 Ramy finansowe i źródła finansowania

Realizacja strategii rozwoju gminy wymaga zapewnienia odpowiednich środków finansowych oraz racjonalnego zarządzania nimi. Dla prowadzenia efektywnej i skutecznej polityki rozwoju gminy być wykorzystane wszystkie dostępne środki finansowe.

Możliwości finansowe Gminy Radecznica, jako jednostki samorządu terytorialnego, pozostają stosunkowo ograniczone. Budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa stanowić będą podstawę do określenia ram finansowych działań strategicznych. Przyjmuje się jednak, że realizacja programów rozwojowych oraz projektów wdrożeniowych wynikających ze strategii będzie możliwa dzięki wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- środki własne z budżetu Gminy Radecznica,
- środki publicznych na poziomie państwowym, regionalnym, powiatowym oraz z innych jednostek samorządu terytorialnego,
- środki z funduszy krajowych,
- środki z budżetu Unii Europejskiej,
- środki pochodzących od partnerów publicznych,
- kredyty, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe,
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe,
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania.

Fundusze Europejskie na lata 2021–2027 stwarzają dla gmin szerokie możliwości rozwojowe, umożliwiając realizację projektów, które w warunkach ograniczonych budżetów samorządowych byłyby trudne do sfinansowania. Środki unijne pozwalają inwestować w modernizację i rozbudowę infrastruktury technicznej, poprawę dostępności transportowej, ochronę środowiska i adaptację do zmian klimatu, a także rozwój cyfryzacji i e-usług dla mieszkańców. Stanowią także ważne źródło wsparcia dla działań w obszarze edukacji, rynku pracy, usług społecznych i aktywizacji mieszkańców, sprzyjając budowaniu kapitału społecznego oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu. Dzięki funduszom możliwe jest wzmacnianie lokalnej przedsiębiorczości i innowacyjności, co przekłada się na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy oraz tworzenie nowych miejsc pracy. Programy europejskie dają również szansę na rozwój partnerstw – zarówno z innymi samorządami, jak i sektorem prywatnym czy organizacjami społecznymi – co sprzyja lepszemu wykorzystaniu potencjału lokalnych zasobów i budowaniu zrównoważonego rozwoju.

Rycina 8 Zestawienie poszczególnych programów krajowych oraz środków UE jakie zostały przyznane na realizację tych programów

Źródło: https://nowedotacjeunijne.eu/programy-2021-2027/

5. Spis tabel

Tabela 1 Dochody budżetu Gminy Radecznica w latach 2019 - 2023 19
Tabela 2 Wydatki budżetu Gminy Radecznica na lata 2019 - 2023 20
Tabela 3 Wyniki ankiety z obszaru społeczeństwo 24
Tabela 4 Wyniki ankiety z obszaru gospodarka 24
Tabela 5 Wyniki ankiety z obszaru środowisko i przestrzeń 25
Tabela 6 Wyniki ankiety z obszaru infrastruktura techniczna 26
Tabela 7 Wyniki ankiety z obszaru turystyka i rekreacja 28
Tabela 8 Wyniki ankiety z obszaru edukacja i kultura 29
Tabela 9 Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia - wymiar społeczny 44
Tabela 10 Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia - wymiar gospodarczy 47
Tabela 11 Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia - wymiar przestrzenny 49
Tabela 12 Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia - wymiar środowiskowy 51
Tabela 13 Zasięg terytorialny OSI Roztocze 61
Tabela 14 Plan wykonawczy Strategii Rozwoju Gminy Radecznica na lata 2025 - 2035 65

6. Spis rycin

Rycina 1 Położenie administracyjne Gminy Radecznica na tle powiatu zamojskiego 7
Rycina 2 Zagrożenie suszą na terenie gminy Radecznica 15
Rycina 3 Analiza SWOT 30
Rycina 4 Analiza SWOT dla gminy Radecznica 31
Rycina 5 Układ celów strategicznych 34
Rycina 6 Układ celów strategicznych i operacyjnych 35
Rycina 7 System wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji strategii 64
Rycina 8 Zestawienie poszczególnych programów krajowych oraz środków UE jakie zostały przyznane na realizację tych programów 68